

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă pentru promovarea românismului

Organul Uniunii Ziariștilor Români din Transilvania

Director: ION COLFESCU-DELATURDA

Redacția și administrația: CLUJ, str. Vasile Goldiș 18/b. - Telefon Nr. 14—89

„Numai aceia vor purta titlul glorios de educatori ai generațiilor de mâine, cari vor fi în acelaș timp eroi spirituali ai neamului în care au văzut lumina zilei.“

(Din „Spirit și Materie“ de I. Colfescu-Delaturda)

Conținutul:

„România Eroică“ : Epocă de Apocalips.

Ion Colfescu-Delaturda : Pericolele ce ne pândesc și spiritualitatea Romei.

Virgil Huzum : Coloana lui Traian (vers).

Dr. Ilie Dăianu : Cele două Rome.

Dr. G. Făcăoaru : Înstăinarea Basarabiei sub stăpânirea rusească.

Flavius : Subconștientul neamului și suprastructura fostelor partide.

— Rolul istoric al Frontului Renașterii Naționale —

Ion Colfescu-Delaturda : Religia și confesiunea.

I. O. Suceveanu : Mai mult filo-românism.

Iosif E. Naghiu : O nouă misiune de Stat — Colportajul cărții —

Dr. G. Făcăoaru : Proporția Evreilor în diferite State.

Ion Colfescu-Delaturda : Blocul latin și renașterea națională.

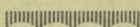
Italicus : Spiritualitatea Neamului și Traducerile.

Cronici : Victor Deleu — Nicolae Drăgan — Grigore Trancu-Iași —

24 Ianuarie — Infăptuiri românești — Cărți — Reviste —

Ecouri din diferitele părți ale țării despre „România Eroică“

și Directorul ei.

Abonament anual 250 lei ; instituții și străinătate 500 lei. Abonament de sprijin 1500 lei.

Ecouri din diferitele părți ale țării despre „România Eroică” și Directorul ei

„Unirea” din Carei:

În metropola Ardealului, la Cluj, activând tot mai sănătos pe tărâmul publicistic, trăiește d. Ion Colfescu-Delaturda, Consilier de Curte de Apel în pensie, președinte al „Uniunii Ziaristilor Români din Transilvania” și director al excelentei reviste „România Eroică”.

Dsa. a tipărit o valoroasă lucrare: „Spirit și Materie”, care mai poartă ca subtitlu: Eroismul în Viața de Stat.

Citind cartea nu poți să nu întrezărești printre rânduri personalitatea autorului, acest distins apologet al dinamismului românesc.

„Vizionar, clar văzător, el vede calea mântuirii prin „eroism”.

„El, prin dinamismul eroic, prin dinamismul național, înlătură vorba cu fapta și inactivitatea cu munca”.

„Ca să citez cele mai bune pasagii din opera lui, ar trebui să transcriu din nou întreaga carte”.

„Spațiul redus nu ne permite însă”.

„Ne pare rău că nu putem încadra cum se cuvine, ligura măreață a acestui „ardelean desăvârșit” care cinstește din plin întreagă Transilvanie”.

„Conștiința Română”, Satu-Mare:

„Acestei reviste — pentru promovarea românismului, care este tot odată și organul Uniunii Ziaristilor Români din Transilvania — directorul ei i-a imprimat un nerv viu alături de o ținută academică prin articolele sale doctrinare din cele mai serioase și pline de temelii”.

„Conținutul acesteia, cu colaborări de seamă scrise de tot ce are Ardealului mai luminat, ridică nivelul revistei, impunându-o la rang de tribună a românismului de dincoace de Carpați”.

„Conținutul revistei o face oricui indispensabilă, deaceia „România Eroică” nu trebuie să lipsească din nici o bibliotecă și nici unui intelectual, ce se pretinde bun român”.

„Noua Gazetă de Vest”, Oradea:

„România Eroică” de câte ori apare, e un eveniment”.

„Așa e și recentul caiet pe Mai—August 1939”.

„Aduce un ales mănunchiu de contribuții literare-științifice, . . . dar mai ales a curagiosului director, I. Colfescu-Delaturda”.

„E cu neputință să nu semnalăm „O chestie de

conștiință și de curaj”, în care d. sa discută arzătoarea problemă evrească”.

„Presa Olteniei” din Craiova:

„Dincolo de pragul simțirii, ne-a poposit în vreme de adâncă frământare profesională, gândul unui confrate distins, plecat din negură de vremi, să ducă cuvânt de înfrățire, prin slova românească, sufletului ardelenesc”.

„Rândurile așternute aci, nu pot încheia personalitatea confratelui Ion Colfescu-Delaturda, președintele Uniunii Ziaristilor Români din Transilvania și directorul revistei „România Eroică”, rupt de o înaltă chemare din brazda oltenească, și dăruit, cu tot ceea ce a avut mai sfânt și mai curat, Ardealului milenar, cu gândul eliberat din încătușarea iobăgiei arpadiene”.

„Despre Ion Colfescu-Delaturda, pentru care am încercat să dăm viață acestei frânturi de scriere, pana istoricului este singura chemată să vorbească mâine, în cartea vremii, ca despre un adevărat misionar și vizionar”.

„Am coborât pentru câteva clipe printre filele evanghelice ale revistei „România Eroică” și am sorbit cu nesaț din bogatul material redacțional, cules cu grijă din toate domeniile de activitate socială și națională, de acea albină harnică, care este Ion Colfescu-Delaturda”.

„Prin „România Eroică” vorbește o generație nouă, generația care nu își mai vrea trântită fruntea încutată de grija viitorului, în țărâna neînțelegerii și înfrângerii de gând”.

„E generația gata să ridice, pe temelii de adevăr, România lui Vodă Carol, lovind puternic cu târnăcopul dărâmător, în idealurile de carton ale profiturilor din toate vremurile”.

„Sunt aci Eroii condeiului românesc, ce având drept scut conștiința de sine, au plecat să înfigă mâine pe meterezele revendicărilor de ani, stindardul unor categorice isbânzi”.

„Avântul”, Petroșeni: „România Eroică” este o revistă de mare valoare și Dl. I. Colfescu-Delaturda merită toată admirația pentru menținerea ei”.

„România dela Mare”, vorbind despre „România Eroică” și amintind lucrările directorului ei, spune:

„România Eroică”, organul Uniunii Ziaristilor Români din Transilvania, apare sub direcția d-lui Ion Colfescu-Delaturda, D. sa e autorul unor cărți de incontestabilă valoare, printre cari, „Spirit și Materie” poate fi privită ca o carte epocală”.

„Colaborarea foarte diversă și de calitate, impune”.

„Revista militază pentru o nouă spiritualitate românească”.

(Continuare pe coperta paginii 3)

Nu înțelegem cum unii din abonații noștri, pentru cari noi muncim și ne sacrificăm, uită de îndatorirea elementară, aceea de a-și plăti abonamentul la timp. Oricine își poate da seama că acest sistem omoară în fașe orice avânt. Dacă revista noastră nu ar îndeplini un rol bine definit, mai ales în aceste timpuri grele, noi am dispărea bucuroși de pe arenă. Dar un înalt simț al datoriei ne dictează să stăm pe parapete, cât timp mai avem sânge în artere. Voesc abonații noștri ca să ne retragem din luptă? — Orice sacrificiu își are o limită.

ROMÂNIA EROICĂ

REVISTĂ PENTRU PROMOVAREA ROMÂNISMULUI

Organul Uniunii Ziariștilor Români din Transilvania

Director:
Ion Colfescu-Delaturda

APARE LUNAR

Redacția și administrația:
Cluj, str. V. Goldiș 18/b
Telefon 14-89

Epocă de Apocalips

Trăim timpuri cari necesită o permanentă veghe. Să ne oprim un moment asupra convenției dintre Rusia. Sovietică și Reich, cu privire la schimbul de populații. Să ne oprim asupra semnificației ei, cu privire la aspirațiunile popoarelor cari au încheiat-o.

Rusia vrea se scape de germanii depe teritoriile ei, actuale și viitoare. Germania urmărește vechile ei țeluri de expansiune spre răsărit și sud. Deși în trecut țelurile germanice nu erau bine determinate, totuși subconștientul Germaniei a creat aceste nuclee, pe cari le retracează astăzi, în unicul scop de a adormi vigilența adversarului. Presiunea germană spre sud și răsărit este în sângele acestei rase. Din necesitățile organice ale germanismului au eșit invaziile barbare, cași colonizările din timpul din urmă din Rusia, Basarabia, Dobrogea, Banat, Jugoslavia, precum și diseminarea cu regi germanici a Peninsulei Balcanice.

Schimbul de populații de mai sus nu e decât un început. Marii exponenți ai rasei germanice visează depopulări în masă, de vaste teritorii dela răsărit și dela sud, cari să-i dea posibilitatea de înmulțire și să-i asigure desvoltarea.

Dar să nu uităm nici procedeele moscovitilor. Ei au transplantat în Siberia de nord populațiunile românești de dincolo de Nistru, pe măsura ce li se părea că sunt refractare bolșevismului. O măsură analoagă s'ar impune și în Basarabia.

Noi trebuie să știm că stăm în drumul expansiunii slavilor dela nord spre gurile Dunării, spre Dardanele, Adriatica și Mediterana; că suntem un cui înfipt în

masa slavă; că existența noastră pe aceste plaiuri nu poate fi tolerată, decât numai dacă opunem forță la forță și dacă geniul nostru, geniul rasei latine, guvernează evenimentele.

Graba cu care germanii, cu toată nesiguranța zilei de mâine, acum în plin război, transplantează germani în teritoriile poloneze; graba cu care Moscova bolșevizează regiunile ocupate, sunt extrem de elocvente.

Am publicat altădată amănunte culese la fața locului.

Să nu pierdem un moment din vedere, că se desemnează la orizont cele mai drastice mijloace, pe cari învingătorii le vor întrebuința fără cruțare, sub motivul de a se extirpa cauzele de ceartă pentru viitor.

Se impune să amintim că și vecinii noștri unguri și-au spus de mult cuvântul în această privință.

Am înaintea cartea „Calvario d'Ungheria”, scrisă de doi italieni, după o vădită inspirație maghiară și cartea „Le Procès de la Hongrie”, scrisă de baronul Szilasy, care a ocupat pe vremuri, înalte situații în diplomația Austro-Ungară. Acesta din urmă preconizează până și transplantarea ciangăilor din Moldova în Transilvania.

Să nu uităm lipsa democratică de bușolă care a condus războiul trecut. Pacea de atunci, dacă nu ar fi fost revoluția rusă condusă de subconștientul iudeo-germanic, ar fi instalat pe ruși la Constantinopol, la gurile Dunării și la Dardanele; ar fi pus bazele viitoare expansiuni obscurantiste mosco-

vite spre Sud. Deja acest război și această pace, au instalat pe mahomedani la Sf. Sofia și în Asia Mică, leagănul creștinismului și al actualei civilizații.

Căci, dacă revoluția Rusă a scos din circulație acest pericol, prin debandada care a dus la pacea dela Brest Litowsk și la liberarea unora din popoarele cari gemeau sub cnutul țărilor, nu e mai puțin adevărat, că perspectivele pierdute trăiesc și că ele nu așteaptă decât momentul prielnic, pentru a fi puse din nou pe tapet.

Aspirațiunile rusești, asupra gurilor

Dunării, Constantinopolului și strâmțorilor, asupra popoarelor slave din Balcani, n'au murit. Actuala alianță cu Germania, aservirea Țărilor Baltice, războiul Finlandei, nu sunt decât primele simptome. Acest pericol e cu atât mai mare, cu cât se îmbracă astăzi în haina bolșevismului.

Dacă vreodată s'a întrebuințat dictonul, **Vae victis**, nici odată acest dicton nu va fi mai la locul lui ca pentru învinșii de mâine.

Să fim cu ochii în patru: caveant consules.

„ROMÂNIA EROICĂ”

Pericolele ce ne pândesc și spiritualitatea Romei

de ION COLFESCU-DELATURDA

India a radiat asupra Egiptului; acesta a radiat asupra insulelor Ionice, a Asiei Mici și asupra Greciei; aceasta din urmă și Asia Mică au radiat asupra Italiei. Lumina și căldura, ordinea divină, aruncată astfel în haos și îndrumată spre occident, a fost apoi galvanizată printr-o altă lumină și armonie divină venită de sus: *Creștinismul*, care, dacă e de inspirație orientală, de structură, e pe deantregul operă a geniului greco-roman. Creștinismul oriental și-a îndeplinit înalta lui misiune de aruncare a ordinei în haos, chiar și după ce barbarii i-au invadat bazele de existență, iar papalitatea, reprezentând, sub altă formă, prestigiul imperial al Romei, a răspândit mai departe acest val, a radiat în mari depărtări, încălzind la rândul său popoarele barbare cari înotau în plin întuneric.

Crâmpeele de popoare, cari au invadat provinciile foste ale Imperiului Roman, și populațiile rămase la locurile lor de origine, nu s'au organizat prin propriile lor resurse; nu s'au deșteptat la viață spirituală independent de lumina și armonia divină, care le venea dela Roma. Sunt constatări, cari ne duc la concluzia, că toate aceste popoare au dobândit geniul creator, izvoarele lor de cultură, dela *Alma Mater*, dela Roma, izvorul nesecat care a adăpat lumea.

Dar mai este un fapt de importanță capitală care trebuie relevat: spiritul creator, izvorul divin, a fecundat teritorii de diferite formațiuni și barbaria a fost învinsă și cucerită, chiar la locurile ei de origine. Chiar și acolo, în regiunile întunericului de nepătruns, ordinea și armonia divină, emanate din anima popoarelor romanice, s'au infipt cu tărie, cu

toate că dedesubtul lor, substratul ancestral a trăit și trăiește, formând caracteristica popoarelor eșite de curând din barbarie și trecute prin puterea de fermentație a culturii și civilizației latine.

Acest adevăr se constată mai ales la germani. Trebuie să ne fixăm bine asupra izvoarelor, să ne adăpăm dela ele și să trăim din ele, iar nu din revărsările pe cari au putut să le lase în drumul lor triumfător. Izvoarele trebuiesc păstrate și cultivate. Nu pot fi secate la origine, fără a risca de a arunca omenirea într-o nouă perioadă de incubație, într'un nou haos, poate mai grozav decât acel de acum o mie și cinci sute de ani.

Aceasta e rațiunea profundă care a făcut Franța să stea în coastele Germaniei, acuma și altădată. Anglia a putut oscila, după interese, căci ea e numai în parte de geniu latin. Franța însă, ca deținătoare a romanității ancestrale, în lipsa altor substraturi etnice romanice, cari nu erau încă puse în luptă pe parapete, a trebuit să îndeplinească misiunea istorică de a ține puhoiul în loc.

Nu e locul aici a insista asupra rolului similar, pe care, în alte proporții, sub alte forme, și față de alți barbari, l-am jucat și noi aici, în virtutea unor misterioase destine istorice cari ne guvernează din adâncuri.

Aceasta e rațiunea pentru care atâtea popoare se coalizează pentru a împiedica pe germani de a ocupa locul ce li se cuvine sub soare.

Nu sunt lucruri de privit cu ușurință. Sunt chestiuni de natură de a ne determina să scrutăm adâncurile viitorului de nepătruns. Aceste popoare simt că germanii vor organiza pretutindeni forțe

cari vor pune în imposibilitate de expansiune pe oricare alt popor.

Se joacă acuma o cartă unică în istoria omenirii. Victoria germană e de natură de a da globului o cu totul altă înfățișare. Acum se joacă cartă decisivă. Dacă germanii, ar reprezenta, prin fondul lor ancestral, o forță constructivă, subconștientul celorlalte popoare nu le-ar determina ca să li se pue deacurmezișul. popoarele simt că, pe măsură ce li se va ceda terenul, pericolul va crește și pentru ele și pentru spiritualizarea globului.

Să ne gândim bine. Tot ce e german nu poate fi decât „Kolossal”. Realizările germane în domeniul practic nu se poate contesta că întrec pe toate ale celorlalte popoare. Germanii transformă totul în monedă practică.

Ce se spune despre germani, se poate spune, din considerațiuni similare, și despre Ruși. Aspectul lor de cultură a atins numai clasele lor conducătoare. Intreagă această cultură nu a pătruns în adâncurile ființei umane de nuanță rusă. Deja Asia freamătă, dela Oceanul Inghețat. la cel Pacific și până la Oceanul Indian. Intreaga Europă, stă sub presiunea colosului dela Nord. Chiar și Americile îndepărtate nu sunt la adăpost de fermentațiunea dizolvantă, care amenință dela Moscova.

Dar lângă noi și împrejurul nostru mai sunt și alte popoare trecute, ca și germanii prin filtrul spiritual al strămoșilor noștri. Trebuie să accentuăm însă că aceste popoare nu sunt de sânge pur barbar. Cele dela sud au în sângele lor o mare parte din sângele românesc pe care l-au găsit pe locurile pe cari s'au așezat la epoca invaziilor. Iar unele din ele, cum sunt ungurii, au un substrat etnic pe deantregul de împrumut.

Aceste popoare, odată pătrunse pe teritoriul romanesc, după ce au aruncat în stărpiciune tot ce le-a înconjurat, pentru a se putea perpetua, au trebuit să sufere influența geniului pământului și o puternică transfuziune de sânge.

În ceea ce privește pe unguri, cazul e și mai elocvent în această privință. Conducătorii lor, mai mult chiar decât aceia ai germanilor, după cum au avut nevoie de teritorii, pentru a-și putea perpetua existența, tot așa au avut nevoie de supuși, de sclavi, cari să muncească în locul lor, și de puternice elemente etnice venite din afară, cari să le inoculeze geniul local și aptitudinile necesare, pentru a se putea adapta noului mediu. Era pentru ei o necesitate imperioasă de existență de a se îmbrăca cu tot ce le ieșea înainte și de a se ascunde îndărătul unor aspecte de cultură și de spiritualitate, cari nu erau ale lor,

Din cele dezvoltate până aici, se poate vedea rolul ce ne incumbă pe aceste locuri; soarta și rolul ce le incumbă tuturor moștenitorilor Romei. Fără a desnaționaliza, fără a forța, respectând specificul actual al fiecărui popor, astfel după cum procedau și strămoșii noștri, misiunea noastră, ca și a celorlalte popoare romanice, este de a restabili pe teritoriile noastre și să ducem cât mai departe pe teritoriile înconjurătoare, spiritualitatea creatoare, menită să alcătuiască împrejurul Mediteranei o putere unitară care să stea în fața barbariei, să păzească și să alimenteze sfintele izvoare ale culturai și spiritualizării globului.

În ce ne privește se pune întrebarea, dacă conștiința națională a ajuns la acel stadiu, care să ne dea putința de a face față înaltelor noastre îndatoriri.

Sunt în adevăr popoare cari n'au ajuns încă la conștiința rolului și a misiunii ce le incumbă. Sunt altele cari se complac în misiuni de mult perimate. Conștiința și a unora și a celorlalte este în dezacord cu subconștientul care le împinge la acțiune și le stă deacurmezișul drumului pe care trebuie să meargă.

Noi, astăzi când scoatem de sub pământ ruinele palatelor strămoșilor, nu ne dăm seama, că în acele palate au trăit odată strămoșii noștri; că, prin ei, ele au fost propria noastră operă. Noi, fără să ne dăm seama, le considerăm ca venite din altă lume, rămase dela niște populațiuni, pe cari le privim cu ochi indiferenți de străini; nu le dăm respectul, venerațiunea cuvenită și continuăm a trăi mai departe în starea în care ne găsim.

Săpăturile din Dobrogea au calitatea de a rechema poporul acesta la misiunea lui istorică. Sperăm că noii rezidenți regali, ai ținuturilor Marea și Dunărea de Jos, vor continua opera de degropare a trecutului. Vor contribui astfel puternic la refăurirea conștiinței de stăpâni, la refacerea armurei spirituale, care să dea alt curs vremurilor. Să nu se uite însă că sub loviturile barbarilor s'au înmormântat, nu numai orașele și satele, strălucitele produse ale unei culturi milenare, ci și aspirațiunile, anima care le-a dat naștere, că, odată cu scoaterea din adâncuri a ruinelor vechei civilizații vor trebui să ese la suprafață și aspirațiunile, anima, spiritualitatea, geniul creator al moștenitorilor.

Trebuie să recunoaștem, că n'am ajuns încă la conștiința misiunii noastre că germanii vorbesc de o misiune istorică de dominare a lumii, că, până și casta conducătoare a Ungariei și acoliții ei vorbesc de o misiune, de cultură ce ar avea în detrimentul popoarelor cari le-au dat lor înșiși lumina vieții. Sunt veleitățile cari continuă a trăi

din iluzia forței brute, cu ajutorul căreia barbarul a devenit stăpân altădată.

Barbarul nu are busolă. El, în caz de pericol, se desbracă de haina de împrumut și continuă a lucra, în orice ipostază, în virtutea impulsurilor lui primare. Omenirea nu poate fi însă lăsată la discreția unor astfel de impulsuri.

*

Să ținem capul sus. Să privim evenimentele în față. Să le stăpânim. Să le imprimăm geniul nostru propriu. Pericolele de moarte ce ne pândesc necesită o întreagă revoluție în concepțiile noastre despre lume și viață. Ele necesită o redescoperire, o renaștere totală. Și nu numai la noi; la toate popoarele romanice și chiar și la acelea cari s'au infiltrat în teritoriile cari altădată au aparținut spiritualității creatoare a strămoșilor noștri. Toate vor trebui să-și dea seama de gigantica răspundere ce le stă pe umeri, aceea de a păzi cultura umană, spiritualitatea creatoare, în contra noii avalanșe barbare.

Izvoarele de cultură și de civilizație, izvoarele spiritualității creatoare, acestea trebuiesc salvate. Și nu este sacrificiu destul de mare, pe care să nu fim gata de a-l face pentru a le salva.

Să nu ne facem iluzii.

Războiul cel mare care a trecut, războiul care se duce azi; ambele sunt continuarea războaielor de mii de ani.

O imensă operă de culturalizare trebuie îndreptată în aceste regiuni. Nenumărate armate spirituale trebuiesc pregătite în acest scop.

Pentru ofensiva distructivă lucrează satana, creând tunuri și tancuri, gaze axfixiante și torpile și toate mijloacele deavolești de distrugere; ofensiva spirituală nu are nevoie de asemenea arme, decât pentru defensivă. Armele spiritualității creatoare constau în primul rând în cucerirea animelor, în crearea marilor curente de renaștere, de regenerare în ordine spirituală, în făurirea de planuri superioare de viață, de coordonare a forțelor, de întronarea armoniei, a ordinei divine în materie.

„La început era cuvântul și cuvântul era la Dumnezeu, și Dumnezeu era cuvântul”. Cuvântul, spiritul creator, este însăși viața noastră: „Toate printr'însul s'au făcut și fără de dânsul nimic nu s'a făcut ce s'a făcut”. Noi ca puteri creatoare facem parte din Dumnezeire, suntem organele de execuție ale spiritului divin în materie. Expansiunea creatoare este rostul nostru în lume. Nu degeaba a cântat poetul Alexandri:

*În ziua cea de judecată,
Când față'n cer cu Domnul Sfânt.
Latina Gintă o fi întrebată:
Ce-ai făcut tu pe acest pământ?
Ea va răspunde sus și tare:
O, Doamne 'n lume cât am stat.
În ochii săi plini de admirație
Pe tine Te-am reprezentat.*

Coloana lui Traian

I

Coloana crește 'n Roma ca bradul sus în munți,
În For îmi legăn visul, sub imperiale frunzi!

Sunt Dac venit la Roma, de loc din Germisara,
Am adunat recolta din holda răvășită
Și orzul, grâul, vinul, trifoiul și secara
Din nou, în pragul casei, mi le-a întins ursita.

II

Din sângele eroic s'au încheat frontoane,
La poalele coloanei au răsărit azi maci,
Stau albe, secerate epave de coloane
Ca trunchiuri doborâte în codrii noștri daci.

Sunt oile și baciul, pierduți fără de urmă,
Ca 'ntr'o poveste veche, știută din bătrâni,
Am regăsit păstorul și oile din turmă
Și foc în templul Vestei e ca la noi la stâni!

.....

În zeghea vremii duse, coloana — svelt păstor
Cu turmele de pietre a poposit în For!

VIRGIL HUZUM

Din „Spirit și Materie“:

„Un tip comun de asociație îl constituie ceea ce numim partid politic. Acestea sunt adesea prototipul asociațiilor cu scopuri mercantilizate și antisociale, societăți de exploatare în comun a corpului social”.

*

„Indivizii singuratici nu pot lucra în domeniul public, și atunci se asociază în anumite grupuri, cari să le înlesnească asigurarea de beneficii reciproce. Și grupurile aceste sunt părăsite fără scrupule, atunci când se dovedesc sterpe pentru ei.

Odată intrați în partide, indivizii se constituiesc în grupuri pe provincii, pe centre, pe cercuri închise, de familii și clii pentru asigurarea exploatării societății în folos propriu, vânând averi și onoruri”.

Ion Colfescu-Delaturda.

Cele două Rome

MOTTO: „Genies jumeaux”
Ch. Migot

de Dr. ILIE DĂIANU

Roma! Și o singură Romă, cea imperială, a Cezarilor, e grea ca titlu al unui articol; dar amândouă cele două Rome, cea antică, păgână, și cea creștină, cea a Cezarilor și cea a Papilor!

E un titlu prea greu de purtat pentru un biet articol de revistă, ori cât de eroică... ar fi ea.

Mărturisesc slăbiciunea mea și recunosc, că am fost ispitit la acest titlu de alții. Intr'un ziar din capitală, în numărul de Crăciun, totdeauna greu de scrisuri adâncite, am găsit un articol intitulat: *Cele două Rome*. Mi-a plăcut articolul scris de un cunosător al Romei. Autorul, fost ministru plenipotențiar al României la Quirinal, cunosător al problemelor ce se leagă de Roma în epoca actuală a Europei, scrie cu ocaziunea vizitei ce Regele-Împărat al Italiei a făcut la Vatican. Dar abia le atinge. În extensiune de o coloană de ziar ce și putea să spună? Totuș, cum e obiceiul la ziare, semnalează evenimentul, care întrece mult cadrele unei simple vizite, și relevă pactul dela Lateran, 11 Febr. 1929, prin care s'a restabilit pacea și bunăînțelegere între cele două puteri suverane, cu reședința la Roma, și pe care vizitele fastuoase ce s'au schimbat între cei doi Suverani, din Quirinal și Vatican, nu făceau decât să le pecetluiască, dând lumii admirabila dovadă a operelor de pace roditoare; lumii, care să zvârcolește din nou în spasmurile războiului, ce zgâduie și amenință lumea întreagă.

Ori cât de redus în expunerile sale, autorul, din ale cărui inițiale noi credem a desluși numele Dlui Ion Lugoșianu, încheie cu observația aceasta atât de justă:

„Cu realismul caracteristic al politicei sale și cu simțul său ascuțit al tradițiilor italiene, deși cap al unei revoluții naționale politice și sociale în acelaș timp, Ducele n'a combătut nici una din marile instituții ale vieții italiene, ci a căutat dimpotrivă să le apropie de regim și să le întegreze într'o conlucrare armonioasă pentru sporirea puterii și prestigiului țării sale.

Cea mai înaltă autoritate a vieții spirituale, italiene și universale, Biserica, a fost astfel și ea — și printre cele dintâi — pe linia acestei acțiuni de întregire și de armonizare a vieții italiene:

Nici Biserica, nici Italia n'au pierdut nimic în încheierea păcii definitive dela Lateran.

...Papa a rostit cuvinte semnificative pentru Italia, care „vigilentă și puternică, sub conducerea înțeleaptă a Regelui și Împăratului ei și cu ajutorul conducătorilor ei, rămâne pacifică în viața civilă, în bună-

înțelegerea spiritelor, în cultul neîntrerupt al artelor și științelor, în activitatea dela câmp și din industrie, în aier și pe mări, și în riturile solemne ale religiei catolice”.

Di Director al ziarului „Universul”, mare organ al opiniilor publice, înregistrând aceste fapte și cuvinte elocvente, se face în acelaș timp și ecoul opiniei publice dela noi, când încheie cu această reflexie finală:

„Cuvintele de pace au un răsunet parcă străin și îndepărtat în învălmășala războinică fără cruțare a acestui sfârșit de an. Rostite însă în solemnitățile seculară a cetății vaticane de Șeful creștinătății, în prezența Suveranilor Italiei, ele nu au numai rezonanța unei speranțe, ci par a dobândi tăria unei certitudini”.

Intr'adevăr lumea întreagă, îngrijorată și torturată de grozăviile războiului, s'a oprit un moment și s'a privit cu nădejde și încredere spre Roma, începând să spere, dacă nu îndată o pace, măcar un armistițiu, în crâncenul războiu al iernii.

Deși nu s'a produs nici armistițiu, necum pace, lumea a rămas totuș mângaiată de vedenia, ca din altă lume, a păcii binecuvântate, și s'a întărit întru neistovita sa nădejde de mai bine.

Italia îndemn și model

Priveliștea reconfortantă pentru toți iubitorii de pace ai Romei, cu îndoită suveranitate de mare putere, s'a repetat peste opt zile, când, la rândul său, Sfântul Părinte, Papa Piu al XII, a întors visita familiei imperiale a Italiei și a rostit din nou cuvintele celui ce bine vestește pacea. S'a și vorbit, pe urma acestor vizite, că, pe lângă ceremonialul protocolar al politetelor, cele două mari puteri ar urmări noi proiecte de pace, fapt care s'a desmințit, sub cuvânt că deocamdată nu se face nici o nouă încercare de pace. Dar însăș desmințirea confirmă svoul că cele două mari puteri suverane din Roma, de fapt s'au preocupat, cum e și firesc lucru, de gândul de a găsi o formulă prin care pacea s'ar putea cumva restabili.

Italia, cea dintâi dintre țările neutre, a făcut distincția netă, că ea e *nebeligerantă*, nu *neutră*.

„Neutru” are o nuanță de indiferență, și Italia, ca multe alte țări, nu e de loc indiferentă față de alcătuirea viitoare a Europei și a societății umane. Italia, mai puțin ca oricare altă putere mare. Știm doar cu toții, Italia ne-a învățat a ști, că, după războiul mondial dacă a fost o țară, care s'a renăscut

și s'a dezvoltat materialicește și spiritualicește, deci și moralicește, spre uimirea și admirarea lumii întregi, aceasta a fost tocmai Italia.

Ceea ce a produs Ducele Mussolini în patria sa este pur și simplu fără pereche. Am mai văzut țări renăscute în acest răstimp de după războiu. Am văzut Turcia lui Atatürk, modernizată. Am văzut Germania pornită spre un dinamism incomparabil. Am văzut Portugalia, și alte țări, pornite spre un avânt spiritual și material. Dar Italia a fost cea dintâi, și ca început de renaștere, și ca măsură de intensitate și profunditate a transformărilor sale. S'ar putea zice că, pentru toate țările cari au făcut un mare proces de refacere și au realizat un mare progres, — Italia a slujit, nu numai ca îndemn, ci și ca model de urmat, după împrejurările și posibilitățile fiecăreia.

Pe lângă opera de renaștere proprie, în cele interne, Italia a mai realizat concomitent un războiu de cucerire în Africa, pe care l-a purtat, nu numai cu ethiopienii din Abisinia, ceea ce în sine ar fi fost destul de grea încercare, ci l-a purtat așa zicând împotriva lumii întregi, care, prin Liga Națiunilor i s'a împotrivit, și a combătut-o cu o blocadă *sui generis*, din care, din nenorocire, și noi ne-am luat o parte a „sanctiunilor”, spre eternul nostru regret. Ei bine, Italia a învins în contra lumii întregi, care i s'a pus în cale fără dreptute și fără rațiune.

Mai mult. Simultan, și ulterior, Italia a luat cea mai activă parte la apărarea eroică a Spaniei împotriva bolșevismului. Și întimpinând și aci piedecile puse de Liga Națiunilor, a purtat un războiu diplomatic și a dovedit o tactică admirabilă, pentru ca în fine să scoată și în Spania la biruință cauza crucei și a națiunii, atacate de comuniștii cei fără națiune și fără Dumnezeu.

Paralel cu toate acestea, Italia și-a realizat idealul *imperiului*, prin a cărui evocare prin veacuri și desgropare spirituală, a animat toată capania de renaștere internă și externă a poporului său.

Roma locuta

Pentru a fi compleți în schițarea cuceririlor făcute de Italia după războiu, trebuie să mai amintesc și incorporarea *Albaniei*, care după războiu nu făcuse decât să căsătorească pe regele său cu o contesă scăpată și ambițioasă, spre a spori astfel în Balcani, cu un cuib de intrigi și ambiții mărunte, primejdiile consolidării și europenizării acestui punct periculos al continentului european.

Prin acest act săvârșit, ca o operație cesariană, în pace și onor, Italia a pus piciorul său puternic și în Balcani, unde Roma stăpâna încă înainte de

Hristos, și unde resturile romanizării celei mai vechi constituiesc, pe lângă atâtea șosele și cetăți ruinate, și ruinele etnice ale latinității, ce o formează bieții frați ai nostri, Aromânii, respirați în Macedonia, Thesalia, Epir, ca și în Albania.

Dacă s'a bucurat cineva de acest pas istoric al Romei, ne-am bucurat noi, urmașii Romei din Dacia, cari tresărim de bucurie la ori ce fapte de întărire a maicei noastre și la ori ce pas de apropiere al ei de fiica sa, părăsită, pradă barbariei, dela anul 270 după Hristos.

Urmarea firească a acestui pas politic spre Dunăre și Marea Neagră al Italiei, am simțit-o cu satisfacție, când Ducele a declarat solemn, *urbi et orbi*, că orice înaintare a bolșevismului spre Dunăre sau Balcani atinge interesele Italiei, pe cari e hotărâtă să le salvgardeze cu orice mijloace.

Declarația aceasta, care nu e o simplă declarație, ci un fapt de delimitare a spațiului vital al Europei civilizate, a produs pretutindeni o impresie de satisfacție și la noi s'a încrestat cu mare însuflețire în cele mai intime răvașe ale ființei noastre naționale: *Roma locuta!*

Pactul dela Lateran

Dacă am rezuma toate cuceririle, interne și externe, ale Ducei în epoca glorioasă a fascismului său, nu știm, ce ar trebui să relevăm mai în deosebi: Abisinia, Spania, Littoria, Sabaudia sau Albania? Peste toate mi se pare că se ridică victoria ce a re-purtat-o Roma, învingându-se, și întrecându-se pe sine însăși, atunci când a încheiat pactul dela Lateran, la 11 Februarie 1929, și a realizat pacea cu Biserica, cu reședința, pentru toată lumea, la Roma.

De acest act intern și totuși internațional, cred că se va lega mai permanent numele Ducei, care a redat astfel Italiei posibilitatea consolidării morale, pe care, în toată lumea, numai biserica și credința în Dumnezeu o poate da. Cu încheierea acestui pact de împăcare s'a scos un spin din trupul național, care de decenii jena viața de stat, iar în raporturile internaționale, Italia a câștigat un aliat, pe care Dumnezeu i-l-a dat de aproape două mii de ani și pe care, multă vreme, nu și l-a știut prețui, după cum se cuvine.

Papa, șeful bisericii catolice, cu cele peste 400 de milioane de credincioși devotați, reprezintă cea mai mare putere spirituală din lume. Toate țările îl pot avea aliat pe acest părintesc Suveran. Și pot avea foloase de ordin intelectual și moral, din bunele relațiuni cu marea putere ce o reprezintă. Dar cel mai mare folos îl poate avea desigur țara, pe al

cărei pământ e așezat scaunul puterii lui, din darul providenței devine, în al cărei capitală își are și el reședința sa.

Această problemă gordiană a Italiei, pentru deslegarea căreia înzadar s'au luptat toți bărbații de stat dinainte de războiu, a fost rezolvată în chip eroic de Ducele Mussolini și de Papa Piu al XI, cu secretarul său de stat Cardinalul Gaspari, și, cred, a fost victoria cea mai fericită a Ducei, și cea mai norocoasă pentru binele, național și internațional, al Italiei.

Aci Ducele s'a întâlnit, ca și sfântul Petru, pe via Appia, cu Christos. Par'că l-a întrebat și pe el: *Quo vadis Domine Dux?*

Drept răspuns Ducele a arătat spre cupola basilicei San-Pietro...

Steaua farului ceresc

Italianii multă vreme nu și-au dat seamă ce noroc au dela Dumnezeu, având în capitala lor capitala Bisericii lui Christos.

Intocmai, că și noi Românii, cari încă tot nu ne dăm în destul seama, ce destin dumnezeesc avem, fiind Români, adevărate creaturi ale Romei.

Au trebuit alții, străini, să vină, să ne deschidă ochii.

Au venit poeții și artiștii, profeții intelectualismului uman, ca să ne spuie, că Roma e eternă și opera eternului arhitect dumnezeesc.

Eminescu al nostru își închipuie Roma, ca ieșită din consiliul cel mai grav al tuturor zeilor. Regret, că n'am la îndemână poemul de reprivire peste veacuri a civilizației umane, spre a cita strofele despre Roma din *Vanitas vanitatum...* Dar iată pe Goethe, Eminescu al Germaniei, care a petrecut cu predilecție în Roma.

El exclamă: *Eine Welt bist du, o Rom!* (O Roma, tu ești o lume întreagă).

„La Roma — mărturisește poetul — ministru dela Weimar — m'am simțit pentru întâia oară împăcat cu mine însumi. Aici m'am simțit întâia oară fericit și înțelept”.

Și răpit de un acces de lirism exclamă:

„De aici am observat steaua farului ceresc”.

Dela un necatolic ca Goethe în această expresie poetică văd recunoașterea divinului în destinul și ființa Romei.

Un francez, Jean Carrère, comentând expresia Goethe, zice:

„Da! Far este Roma cu adevărat. Roma e o lume. În toate celelalte orașe, ca Parisul, Berlinul, Londra, Viena, Madridul, ai senzația efemerului și a particularului. Simți că aceste orașe de talazuri și

vâltori sunt punctele fixe în mijlocul veacurilor istoriei în curgere. Numai la Roma ai concepția *eternului* și a *universalului*. Acolo vezi deodată trecutul și viitorul. Atena însăși fu numai o etapă luminoasă. Dar Roma este o culme, de unde au pornit toate și s'au rentors toate. Toate s'au învățat în jurul acestei culmi. Chiar mai înainte de Romulus, mai înainte de misterioșii coloniști, cari au venit să-și aducă la picioarele Palatinului osemintele pe cari și azi le mai găsim încă, n'a fost o singură faptă mare, un singur om mare al istoriei, care să nu-și fi avut începutul și sfârșitul la Roma. Roma a fost cea care a absorbit Grecia și a fost pentru rassa albă forța activă și biruitoare prin *elenism* și *creștinism*, elemente, din cari a răsărit civilizația modernă.

„Prin împărați, tribuni, apostoli și genii, și mai ales prin Papii bimilenari; Roma este care a plămădit toate națiunile moderne. Roma este cea care și-a suflat spiritul ei în sufletul Europei; ea a fost focarul central al Apusului întreg”.

Și, lărgindu-și orizontul în care o așează, gânditorul francez continuă aprecierea Romei astfel:

„La Roma trebuie să căutăm secretul înțelegerii senine, ce a dovedit-o Goethe. Căci *Roma este cheia istoriei*. Ea este orașul nostru al tuturor Apusenilor. Ea este orașul nemărginit, patria ideală a celor ce văd în eforturile omenirii veșnica tendință spre nemurire”.

Principiul vital

Pomenitul Jean Carrère, după lungi studii și îndelungate petreceri în Roma, a scris în 20 de ani, un volum întreg asupra chestiunii romane — adică asupra conflictului dintre Roma națională și imperială și dintre Roma creștină, papală. Studiul lui premergea rezolvării acestei chestiuni publicându-se din 1925, pe când soluția s'a dat abia la începutul lui 1929. Volumul lui a fost tradus și în românește și s'a publicat, după soluția dată chestiunii, în Oradea, de către harnica societate a clericilor români, numită „Societatea Sântului Ioan Gurădeaur”, sub un titlu postum: *Triumful Papalității*.

Pornind dela cuvântul citat al lui Goethe, autorul francez caută să dea o altă explicație a eternității romane decât Goethe. Goethe zice că „Roma poartă în sine principiul eternității sale”, și se gândește mai ales la Roma antică, a Cezarilor. Pentru care eternizare a măreției ei Goethe are o comparație, care-l pune în gardă și pe celebrul Mareșal Pétain. El zice:

„Roma, ca și marea, e cu atât mai adâncă, cu cât înaintezi în ea”.

Carrère, din contră, e de părerea, că eternitatea Romei se datorește, nu antichității păgâne, ci

creștinătății veșnic moderne, și perpetue, care a mântuit-o, renăscând-o.

Discutând și analizând pe rând părerile contrazicătoare ale lui Goethe și Nietzsche, ale lui Taine, Mommsen și Gregorovius, Carrère se oprește la judecata obiectivă a englezului istoric, necatolic și nepreocupat, Gibbon, care, în „Istoria decadenței și căderii Imperiului Roman”, vorbind de Papa Grigorie cel Mare, scrie:

„Arborele cel mare, la umbra căruia s'au odihnit popoarele pământului, e despoiat de frunzele și ramurile sale verzi, trunchiul său sleit tânjește acum pe pământul sec și uscat. Insuș numele Romei, ca și al Tebei, Cartaginei și Babylonului, ar fi șters de pe fața pământului, dacă acest oraș n'ar fi fost animat de un principiu vital, care l-a redat din nou existenței și civilizației”.

Impărăția întemeiată cu puterea sabiei, de sabie trebuia să piară. Ruinile sale, oricât de glorioase, n'ar fi scăpat de putrezirea istorică, cum n'au scăpat ale Tebei, Babylonului, Atenei sau ale Ierusalimului.

„Acesta ar fi fost destinul, singurul destin, ce-l putea avea Roma, omenește vorbind, de nu venea acolo un anumit Petru din Galilea, și urmașii săi...”

Așa încheie Jean Carrère capitolul studiului său, pentru a trece să arete, pe larg, cum a ajuns Petru, corifeul apostolilor lui Christos, la Roma, și cum a făcut acolo o nouă întemeiere, o nouă Romă, de origine divină.

La temelia orașului, ce trebuia să devină într-adevăr „Orașul etern”, a intrat ceva, cu totul deosebit de ceea ce era temelia vechiului oraș, ceva cu totul contrar, a intrat o piatră, pe atât de indestructibilă, pe cât era cealaltă de pieritoare.

Cea veche era forța, cea nouă este idea. Cea veche era forța omenească, de pe pământ. Cea nouă era idea dumnezeiască din ceruri, rostită clar de Isus Christos: „Tu ești Petru, și pe această piatră voi zidi biserica mea!...”

Transformarea Romei din pieritoare în eternă a durat mult, aproape 300 de ani. Când însuș împăratul, urmașul lui Cezar, a fost cucerit pentru noua idee, Constantin cel Mare, și-a dat seama, că trebuie să mute aiurea capitala imperiului și să lase Roma urmașilor lui Petru, spre a-și desfășura liberi misiunea cerească ce o aveau pe pământ.

Canossa și Calvarul

Bunsimțul lui Constantin cel Mare nu l-au avut însă toți împărații creștini. Din contră, mulți ambițioși râvniau gloria Romei, și astfel lupta dintre Petru și Cezar, cum simplifică Carrère lupta între cele două Rome, a durat veacuri de a rândul în diferite forme sângeroase și dureroase, cu papi și antipapi, cu împărați violenți cari făceau din Papi

prisonierii lor. Dar și în lupta aceasta multi-seculară tot Petru a învins asupra lui Cezar.

Culminația luptei a fost sub Papa Grigorie al VII, care, de când era călugărul Hildebrand, apăra drepturile asupra Romei a urmașilor lui Petru, servind sub șasă papi ca un fel de secretar de stat, până ce a ajuns el pe scaunul sfântului Petru. În această calitate el a organizat alegerea Papilor și a reputat triumfuri întru apărarea independenței lor, silind pe trufașul Henric al IV, la umilirea sa celebră de la Canossa.

Iată cum prezintă Carrère această culminație istorică:

„Atunci s'a dat lumii să asiste la o scenă înfricoșată de măreață. poate cea mai simbolică după drama de pe Golgota: să-l vezi pe împărat, pe succesorul lui Otton, al lui Carol cel Mare, al lui Constantin, pe succesorul crudului Nero și al lui Augustus; să-l vezi pe predecesorul lui Barbarossa, al lui Carol Quintul și al marelui Napoleon, în sfârșit, pe Cezar, pe el însuș; să-l vezi lovit cu excomunicare din partea lui Petru; să-l vezi rătăcind din oraș în oraș, cerșind zadarnic sprijinul, pe care toate popoarele îl refuză; să-l vezi mai apoi venind desculț, numai în cămașe, înaintea fortăreței, în care-l aștepta Papa; să-l vezi stând trei zile și trei nopți în zăpadă, cerșind lui Petru să binevoiască a-l primi.

„O, minune de la Canossa! — continuă Carrère. Această zi de 18 Ianuarie 1077, în care Cezar umilit sărută plângând picioarele lui Petru, înseamnă pentru toate spiritele cu adevărat libere — oricărei religii ar aparține, — cea mai măreață dată din epopea noastră omenească”.

Și își încheie excursia sa cu aceste patetice exclamații:

„Canossa, triumful idealului!

Canossa, revanșa Calvarului!” (p. 83).

Cel mai mare om al Italiei

Conflictul însă mai răbufnește adesea în cursul veacurilor, și se pune în formă mai ascuțită după unirea Italiei, la 1870. De la Piu al IX începând, Papii se considera prizonieri închiși în Vatican, de unde nu mai ies, decât după rezolvarea conflictului prin Mussolini și Piu al XI. În acest răstimp în zadar s'au nizuit toți bărbații de stat ai Italiei, căci n'au găsit o soluție, acceptabilă, și pentru stat și pentru Biserică, așa în cât Francesco Crispi a spus într'un moment:

„Cel mai mare om al Italiei va fi acela, care va rezolva chestiunea romană”.

Omul cel mai mare a venit în persoana Ducei.

Opt ani înainte de rezolvire, chestiunea s'a discutat viu în presă și în parlament.

Aci tot Mussolini a fost care a avut curajul a recunoaște adevărul și a-i pune soluției o temelie prin aceste declarații:

„Afirm, că tradiția latină și imperială a Romei este azi reprezentată prin catolicism”.

„Dacă, precum zicea Mommsen acu-s 25 ori 30 de ani, nu poți sta în Roma fără să ai idea universalității, eu cred și afirm, că unica idee universală, care există azi în Roma, este aceea, ce iradiază din Vatican”.

Aceste declarații subliniate de aprobările unanime ale parlamentului, în 1921, prevestea rezolvirea, care totuși a mai întârziat opt ani de zile.

Dar în fine s'a făcut, într'un admirabil acord, între statul național, și între Biserica supranațională.

Soluția primită a dat Bisericii garanția libertății și suveranității sale, prin recunoașterea Cetății Vaticanului, ca teritoriul de reședință al acestei suveranități. Ori cât de mic ar fi acest teritor, ca extensiune geografică, el este îndestulător și Papa Piu al XI s'a declarat deplin mulțumit în cuvântarea sa adresată clerului din Roma, care veni sub conducerea Cardinalului Vicar, să-l salute cu prilejul aniversării a 7-a a Incoronării sale și a 50 a a hirotonirii sale de preot. Înaltul Pontif zicea:

„Ne simțim în drept a spune că teritoriul ce Vi l-am rezervat și care Ne-a fost recunoscut, cu toate că materialmente este mic, dar tot atunci e mare, cel mai mare din lume, din ori care alt punct de vedere”.

„Când un teritor se poate mândri cu colonada lui Bernini, cu cupola lui Michelangelo, cu comorile de știință și artă, cuprinse în arhivele și bibliotecile, în muzeele și galeriile Vaticanului, când un teritor acopere și păzește mormântul celui mai mare dintre Apostoli, avem tot dreptul să afirmăm, că pe lume nu este un teritor mai mare și mai prețios”.

Semnarea tratatului din Lateran a produs o explozie de bucurie în toată Italia. Dar importanța actului a fost recunoscut în toată lumea. Presa din toată lumea, chiar și presa noastră din țară, a apreciat după vrednicie soluția dată unui conflict milenar.

Într'un cuvânt al său Ducele s'a exprimat astfel asupra faptului:

„Pacea între Quirinal și Vatican e un eveniment de importanță supremă nu numai pentru Italia, ci pentru lumea întreagă. Pentru italieni ajunge să amintim, că în ziua de 11 Februarie 1929 a fost recunoscut, în sfârșit, de Pontificele Suprem, în mod solemn, Regatul Italiei: sub monarhia Casei Savoia, cu Roma, capitala Statului Italian.

„Din partea noastră am recunoscut în mod leal, suveranitatea Sfântului Scaun, nu numai pentru că

exista de fapt, nu numai pentru neînsemnata puținitate care nu ia nimic din grandoarea lui de altă natură, ci pentru convingerea, că Supremul cap al unei Religiiuni Universale nu poate fi supusul nici unui Stat, fără să sufere însăș catolicitatea, care înseamnă universalitate”.

La începutul discursului său, Ducele accentua că poporul italian are o credință; e credincios, e catolic. Și releva cu înțelegătoare mândrie, că „Italia are unicul privilegiu de a avea în mijlocul său centrul unei Religiiuni cu un trecut de două milenii. Nu-i prin o simplă coincidență, ori printr'un capriciu al oamenilor, că o atare Religieune s'a ivit și a strălucit și strălucește din Roma”.

Iată un mare fapt, care te miră cum de nu l-au cunoscut și recunoscut și antecesorii lui Mussolini la cârma Italiei!?

Nu l-au recunoscut pentru că erau necredincioși, erau fără de lege, francmasoni și porniți împotriva credinței în Dumnezeu.

Adevăruri atât de reale și simple, trebuie să ai ochi, și mai ales, să ai suflet credincios, pentru ca să le recunoști.

Grație credinței pozitive a Ducelui, el le-a recunoscut și a ajuns la săvârșirea celui mai mare act din istoria țării sale, actul prin care și-a cunoscut norocul și destinul său.

Azi Roma împărătească și Roma creștinească, bisericească, sunt alăturate, în pace și glorie, „ca doi brazi într'o tulpină, ca doi ochi într'o lumină”, cum zice poporul nostru poet. Un francez, poet și el, zice: ca două genii îngemănate.

Iată pentru ce, și în situația sa de nebeligerantă, Italia atrage privirile și atențiunea lumii întregi, pururea dornică de pace. Iată pentru, ce vizite, ca cele schimbate între cei doi Suverani din Roma, sunt privite de toată lumea cu încredere și nădejde de mai bine, în aceste vremuri pline de fiorii morții și ai pustiirii.

Roma pare și azi steaua farului ceresc!

Invățătură și aplicație

Dar oare pentru ce le spunem toate acestea? De dragul Italiei, desigur; dar, firește și de dragul și folosul nostru.

Prin analogie ne vine în minte, că avem și noi, Români, o chestie, încâtva asemănătoare cu chestiunea romană.

Aavem și noi chestiunea noastră romană.

Neamul nostru, nu numai după sânge, ci și după credință, este organic legat de Roma. Cel puțin așa a fost 7—8 veacuri la începutul existenței sale.

Toată istoriografia noastră este unanimă a recunoaște, că ne-am încreștinat sub înrăurirea Romei.

Xenopol zice: Românii avură, înainte de a cădea sub Bulgari, o formă religioasă națională: creștinismul latin.

D. Onciul scrie: Prin Bulgari și odată cu dâșii, noi am fost despățiți de biserica romană. Așa ne-a fost fatalul destin al istoriei.

Urmările aceluia fatal destin se cunosc. Era săne coste viața. În tot cazul ne-a retrogradat, chiar și față de un popor mic, venit din Azia, care a știut, târziu, după desfacerea noastră, să se alipească el bisericește de Roma.

Ei bine, la 1700, destul de târziu, Românii din Ardeal folosind un prilej norocos, s'au unit din nou cu Roma, ca să scape de calvinismul unguresc, care ne aservise de tot biserica, mai rău de cum o aservise slavonismul și fanariotismul peste munți. Această unire s'a dovedit providențială pentru întreg românismul. Faptul îl recunosc toți bărbații mari ai neamului, dela Titu Maiorescu, până la Al. Lapedatu și Dr Ion Lupaș, cari nu sunt uniți.

„Din tendințele de catolicizare ale Habsburgilor — zice I. Lupaș — a luat ființă școala istorică a românilor ardeleni și curentul național, care deschide o epocă nouă în istoria românilor: epoca renașterii și a întregirii naționale”.

„S'au silit scriitorii ardeleni să trezească în sufletul românilor simțul de mândrie și demnitate națională, reînviind trecutul glorios și punându-l alături de prezentul umilit” — mărturisește fostul protopop al Săliștei ortodoxe.

M. G. Obedenariu, care, ca ministru al României, avuse planul de a mântui pe Aromâni prin unire cu Roma, zice: „Șincai a deschis ochii tuturor românilor. Dacă el ar fi rămas pravoslavnic, nu ar fi învățat de cât să tragă clopotele și să cânte cu glas pe nas vecernia, după obiceiul grecilor. Șincai nu s'a format decât în Roma”.

Nu e nimeni în România, care să nu recunoască foloasele nemăsurate ale unirei cu Roma.

Ei bine, ceea ce a fost bun în mic, trebuie să fie cu atât mai bun și în mare, adică făcând unire cu Roma întreaga biserica românească. Prin aceasta, nu numai ar dispărea dualitatea bisericească, ce ne mai desbină sufletește, ci ne-ar aduce pe toți în contact cu energia dinamică, de apostolie și cultura-

lizare, care este așa de vie și puternică în Biserica Romei.

Nu e vorba de nici o lăpădare de lege, ci numai de o desăvârșire a unității creștine, putând păstra neschimbat tot ceea ce formează coloritul ortodox și național al Bisericii românești, care, tot grație unirei cu Roma, s'a naționalizat în ritualul său, ce fusese slavon sau grec.

Iată pentru ce am colectat într'un buchet toate vocile ce rostiau dorința sufletului românesc după unirea asta, cu noi înșine, și cu creștinătatea universală, peste 400 milioane, care ascultă de Roma.

Sunt timpuri grele și hoăritoare.

Tocmai aceste vremi ne desemnează, uneori mai bine, liniile, pe cari trebuie să urmăm, întru apărarea intereselor noastre vitale, și ca Români, și ca Creștini.

Italia a enunțat că în valea Dunării și în Balcani nu permite înaintarea bolșevismului, fiindcă atinge interesele ei.

Noi, și fără să o declarăm, simțim, că locul nostru e alături de Italia, cu trup și suflet, pe viață și pe moarte!

Nu înzadar suntem latini și creștini!

Cărți de căpătâi

Cărțile directorului nostru:

1. **„Fericire Pământească”**. (București. Tip. Arad, 1902), lucrare de adolescență.
2. **„Viața Morală a Popoarelor și Războiul Mondial — Cauze și efecte** — lucrare din care se poate vedea rolul capital al spiritualității care ne animează în marile evenimente.
3. **„Război și Civilizație”**, ideologia animatoare care ne-a condus la și prin marele război.
4. **„Spirit și Materie — Eroismul în Viața de Stat”**, care poate fi privită ca biblia timpului prin care trecem.

Cea din urmă se poate procura la redacție, iar celelalte se pot consulta în bibliotecile publice.

Românul cinstit face față obligațiilor sale: nu primește revista fără a face față îndatoririi elementare de a-și plăti abonamentul.

Neplata la timp a abonamentului îngreunează apariția și scumpește costul revistei în paguba tuturor.

Înstrăinarea Basarabiei sub stăpânirea rusească

de Dr. G. FĂCĂOARU

Indată după unire, trebuia ca Basarabia să fie punctul principal al preocupărilor de fortificare etnică, culturală și economică. Astăzi evenimentele internaționale ne ridică probleme tot mai grele, și printre acestea, Basarabia și Dobrogea devin cele mai importante. O cunoaștere a realităților istorice din trecut și prezent, este necesară. Stăpânirea rusească, de un veac, a fost mai dezastruoasă pentru neamul băstinaș al Moldovenilor, decât asupririle seculare ale Austro Maghiarilor din Bucovina, Banat și Transilvania.

Să încercăm o examinare a mijloacelor și a metodelor pe cari le-a folosit țarismul pentru rusificarea Basarabiei.

După unire, în loc să se repare nedreptățile istoriei din trecut, ele s'au repetat și accentuat.

1. *Cadrul istoric.* — Basarabia a făcut parte din pământul pe care s'a dezvoltat neamul românesc, marcat de granițele sale naturale: Nistru, Tisa, Dunăre și Mare.

Intre Tiras (Nistru) și Pyretus (Prut), cu câteva mii de ani înaintea erei creștine, s'a statornicit o ramură a Tracilor, cari s'au numit Geții dela Tiras sau Tiregenții. Regele dac, Cotizon, a înființat și prima cetate pe malul Nistrului pentru paza orașului Hotin, de pe atunci. Știm dintru început, că acest colț de țară a fost poarta cetății românismului și că, din primele timpuri, a fost piatra de încercare a tuturor năvălitorilor.

La gurile Nistrului, negustorii vechi, probabil dintre refugiații cetății derămate, Tirul, au înființat orașul și cetatea Tiras, Cetatea-Albă de mai apoi. Dealungul Nistrului și în curmezișul Basarabiei, legionarii lui Traian și-au construit apărători și caste, împotriva năvălitorilor asiatici.

Mai apoi Alexandru cel Bun, reface cetatea Hotinului și Cetatea-Albă, iar pe malul Dunării, Chilia, pe care le dă sub comanda unui pârcălab. Tot el înfățișează pârcălabii la Orhei, Lăpușna și Soroca. Prin răsplătirea celor vrednici de către Domn cu „răzășii” s'au creat boierii și boiernașii. Decăderea unora a dat naștere la alte clase intermediare: Mazilii și Ruptașii, la cari se mai adăuga clasa clericilor, negustorilor și a poporului de jos. Tot din acel timp orașele și târgurile au fost încredințate conducerii unui șoltuz, ajutat de un pârgar. Pe lângă organizarea administrativă a toată Țara Moldovei, dela munte până la mare, Alexandru cel Bun a zi-

dit și mănăstirea Vărzărești la 1420, pe care o dăruiește cu moșii, locuri de prisacă și de drept de pescuit în apa Nistrului. El a încurajat foarte mult comerțul, colonizările agricole și militare în partea de răsărit a Moldovei. Prin aceasta, el a lăsat urmașului său Ștefan cel Mare, o frumoasă moștenire: tăria economică și politică a Moldovei.

Ștefan cel Mare, a continuat opera de colonizare. Urmașul său Petru Rareș, zidește mănăstirea Dobrușa, pe care o înzestrează cu moșii și sate. Apoi, domnia de lungă durată a lui Vasile Lupu în Moldova, i-a îngăduit să înființeze orașe și târguri în sudul Basarabiei. Tot el a zidit și câte o mănăstire la Chilia și Orhei. În curând Basarabia a devenit grădina roditoare, care atrăgea lăcomia cetelor de dușmani. Bogăția satelor și a târgurilor a făcut ca Basarabia de nord, să fie lovită și prădată de Poloni și mai apoi de Ruși, iar în sud de către Turci și Tătari. Pe vremea aceia țara Moldovei era una și aceeași, dela munte până la Nistru și la Mare. Unele din cetatele de năvălitori s'au așezat în Basarabia. Nai ales în Bugeac s'au așezat cete de Tătari, cari cu timpul s'au retras. Pe la 1756 se retrage în Crimeea ultimul trib de tătari din sudul Basarabiei. Tot atunci, oștile moscovite se apropie de Nistru, venind în contact cu Bugeacul. Pe la 1806 se mai găseau în Bugeac abia 5000 familii tătărești. La 1812, acesta a fost definitiv curățat. Locul Tătarilor l-au luat Rușii.

În urma războiului ruso-turc din 1806—1812, Moldova întregită de Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare, a fost sfâșiată în două. Prin trădarea fraților Moruzzi, cunoscuta intervenție a lui Napoleon I nu și-a ajuns scopul și Moldova dintre Prut și Nistru a fost cedată Rușilor, drept despăgubire de războiu. La 1856, în urma războiului Crimeei, cele trei județe: Cahul, Bolgrad și Ismail au fost realipite la trupul Moldovei, dar numai până la 1878, când Rușii le răsluesc din nou, în schimbul Dobrogei, pe care Turcii au cedat-o Principatului Român.

O sută de ani Moldova dintre Prut și Nistru a suferit cnutul ruso-asiatic, până la 27 Martie 1918, când Sfatul Țării, adunat în capitala Basarabiei — la Chisinău — declară „în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului că no- roadele singure să-și hotărească soarta lor de azi înainte și pentru totdeauna, se unește cu mama sa România”. (Actul unirii Basarabiei).

Din episodul răpirii Basarabiei, posteritatea trebuie să înfiereze actul de trădare al fraților Moruzzi, cum și incapacitatea și lașitatea boierimii naționale, care n'a fost capabilă să redacteze un protest cel puțin, în vreme ce, pentru pierderea Bucovinei, Grigore Ghica Vodă și-a pierdut capul!

...Aceasta, pentru ca posteritatea să știe ce are de făcut în anumite momente istorice ce i se ivesc în cale...!

Dar fiindcă istoria se repetă, năzuința spre cele bune și ținutarea celor rele, e bine s'o repetăm: Horia, a fost vândut Ungurilor de verii lui, pentru 300 de galbeni! Iar Mihai Viteazul și Tudor Vladimirescu au fost smulși din mijlocul ostașilor și pandurilor nehotărâți și lași! Acesta este adevărul.

După 1000 de ani pentru Transilvania și 100 de ani pentru Basarabia, dreptatea istorică a făcut ca jertfele nenumărate și necunoscute ale tuturor marilor Eroi, sacrificați pentru Unitatea Neamului Românesc, să ne aducă „Unirea cea Mare”.

Stăpânirea rusească

1. *Structura demografică a Basarabiei.* Am văzut că originea etnică a Moldovenilor dintre Prut și Nistru este aceeași cu restul țării. Ramuri din trunchiul traco-geto-dac, altoite cu legionari Romani colonizați în Dacia, peste cari tălăzuirile istoriei au împins de-alungul veacurilor nenumărați năvălitori, ale căror urme nu se mai cunosc astăzi. Singuri Slavii au lăsat urme mai însemnate în ființa și în graiul poporului nostru, cât și în denumirile geografice. Restul năvălitorilor s'a topit în massa omogenă a românismului, care a rămas totuși cel mai unitar neam din Europa de azi. Doina ciobanului moldovean de pe Nistru este la fel cântată și simțită de ciobanul maramureșan de pe malurile Tisei, sau de pe Mureș. Românul în general este blând, ospitalier și poate prea ospitalier și prea răbdător. De aceste însușiri au abuzat străinii și conducătorii săi din toate timpurile.

Moldovenii, cu deosebire, sunt extrem de îngăduitori și se mulțumesc cu toate situațiile. Dimitrie Cantimir îi numește „fataliști din fire”. Se acomodează ușor tuturor situațiilor și-s predispuși spre misticism. Din acest punct de vedere, am putea spune că sunt un popor static. Din tată'n fiu locuiesc decenii dearândul aceeași colibă sau casă lipită cu pământ pe jos și cu lavițe acoperite cu rogojini. Copiii se nasc foarte mulți, dar mor tot așa de mulți. Basarabia și Dobrogea deține cea mai mare natalitate; durere că, dintr'o sută de copii născuți vii, mor 24,3 până la un an, iar, la o mie de locuitori, Basarabia ne dă excedentul natalității pe luna Ianuarie

1939, de 5,3‰. (Buletinul demografic al României nr. 7, Iulie 1939).

Din cauza lipsei de cultură, Basarabia având și azi cel mai mic procent de știutori de carte, abia 38,1‰, populația crede în binefacerile medicinei empirice. În multe sate doctorul este încă necunoscut. Babele sunt acelea cari vindecă toate boalele. De această situație au profitat Rușii, pentru desnaționalizarea provinciei prin toate mijloacele.

2. *Politica demografică aplicată de Ruși pentru desnaționalizarea Basarabiei.* — După trecerea Basarabiei sub stăpânirea rusească, asupra rușilor și-au propus să și deschidă drum spre Constantinopol pentru împlinirea testamentului lăsat de Petru cel Mare. În acest scop, rușii și-au propus să transforme Basarabia într-o provincie curat rusească. Ei au întocmit un plan, pe care l-au urmat timp de o sută de ani. Mai întâi, pentru a atrage simpatia poporului, rușii au scutit populația Basarabiei pe timp de trei ani de plata impozitelor și au suspendat serviciul militar pe timp de cinci ani. Apoi au atras nobilimea și funcționarii moldoveni de partea stăpânirii, acordându-le tot felul de privilegii. În felul acesta, poporul a fost despărțit de clasa conducătoare, care s'a înstrăinat foarte curând. Cei cari au rezistat în fața tentației rusești, au fost smulși cu forța și exilați în Siberia. Boierii, funcționarii, cărturarii, preoții de toate gradele și boiernașii sau mazilii mai dârzi, au fost ridicați și duși departe în inima Rusiei sau în pustiul Siberian.

În 1817, statul major rus, numește o comisiune care face recensământul populației și întocmește o hartă administrativă, una agricolă, una etnografică și una fizico-orografică.

După statisticianul rus Zasciuk, populația Basarabiei la 1812 era de 350.000 locuitori. La această dată, revenea la 14 români un strein, iar în 1817, numai după cinci ani, numărul streinilor s'a dublat iar populația ajunge la 419.240 români și 63.390 streini, adică la șapte români un strein. Îndată după alipirea Basarabiei, rușii au încurajat așezarea în cuprinsul ei a tuturor streinilor ce vagabondau în cuprinsul imperiului și mai ales în urma trupelor cari operaseră în războiul ruso-turc din 1806—1812.

Potrivit planului rusesc, nobilimea a fost izolată de clasa celor de jos. Între clasa stăpânitorilor înstrăinați sau streini și clasa băștinașilor stăpâniți, a apărut o clasă nouă de exploatatori, compusă din arendași, cârciumari și târgoveți, de origine cu totul streină. Marea lor majoritate era compusă din Evrei, Armeni și Greci. În scurt timp Basarabia a devenit un mozaic populat cu tot felul de neamuri vagabonde, compus din: Țigani, Tătari, Turci, Bulgari,

Cazaci, Poloni, Ucrainieni, etc. cari făceau viața nesigură și imposibilă.

În anul 1854 s'a introdus în administrație limba oficială rusă. La sate începe mizeria neagră a sătenilor exploatați fără milă de arendașii streini. Arendașul evreu, în înțelegere cu cârciumarul tot evreu sau armean, acorda credit la cârciumă sătenilor lucrători de moșie. La finele lunii, cei mai mulți rămăneau datori. De aci o adevărată decădere morală și materială. În acest fel, sătenii erau exploatați fără milă, pe de o parte de arendașii inițiați în planul de degradare a tot ce este românesc, iar pe de alta de cârciumarii și samsarii, întovărășiți întru realizarea aceluiaș scop: desființarea băștinașilor.

În vreme ce „puhoiul strein — scrie Z. C. Arbure — se așeza pe acest pământ udat de atâta sânge românesc, un număr mare de moldoveni din spre miază-noaptea Basarabiei, parte emigra spre Bugeac, unde se așeza pe pământurile golite de Tătari, parte trecea Nistrul și se așeza în stepile guvernământului Kerson". (Z. C. Arbore, Basarabia, 1898 p. 121).

Cum Rușilor li se părea că opera de rusificare a Basarabiei merge prea încet, au adus în 1818 un „Așezământ de colonizare", prin care s'au așezat Evrei, Nemți, Ruși, Bulgari și Găgăuți. Ei au fost scutiți de impozite și havalele.

La 1861 coloniștii bulgari ajung la 48 216 suflete, iar cei germani la 24.154 suflete. În sudul Basarabiei, ministerul de război a înființat colonii militare de Cazaci. Dela 1828 până la 1892, s'au colonizat 4194 Cazaci. Acești coloniști au acaparat pământurile Moldovenilor, cari au trebuit să plece de sub stăpânirea rusească. În acelaș timp, nobilimei și funcționarilor statului de origine românească li s'au deschis larg porțile imperiului spre Moscova, Petrograd și Kiev, mai ales.

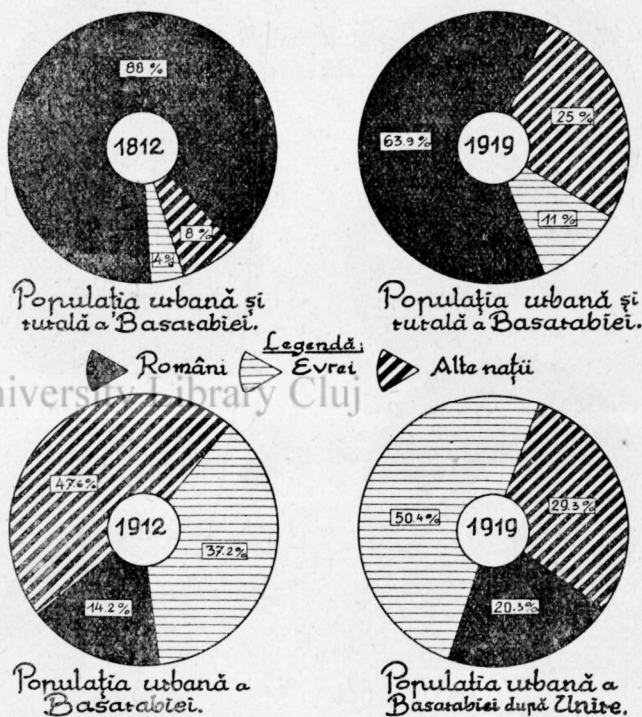
O statistică din 1892 ne arată că în ținutul Herson se găseau 210.140 Români, în guvernământul Ecaterino-Slav peste 26 574, iar în Podolia 42 481, toți fugiți sau ridicați din Basarabia de stăpânirea rusească.

Un document rusesc spune: „Din manuscriptul lui Swinin reese în adevăr cum că în anii 1817—1918, numai din ținuturile Basarabiei de sus au fugit peste trei mii de familii țărănești. Din ținutul Greceni au fugit peste una mie de familii, așa că satele boierului Balș, s'au pustiit și în întregul ținut n'au rămas decât vre-o 2226 (douămii două sute douăzeci și șase) bărbați". (Manuscriptul Swinin, citat de Arbure, op. cit. p. 93). Stăpânirea rusească a grăbit întru atâta opera de colonizare, că între anii 1837—1857, sau așezat în Basarabia anual peste

21.000 coloniști streini, ceea ce înseamnă un total de 420.000 streini". (Z. C. Arbure op. cit. p. 121).

Printre acești streini, Evreii ocupau un număr tot mai mare. S'a luat atunci măsura colonizării lor în colonii agricole prin județele cu cele mai bune terenuri agricole: Sorocea, Bălți, Orhei, Lăpușna și Tighina. S'au întemeiat șasesprezece colonii, cu 1.082 gospodării, ce numărau 10.589 Evrei. Dar ele s'au desființat singure, oficialitatea nu dovedea să adune cu forța pe coloniștii evrei la munca câmpului, „deși li s'au dat pământurile cele mai mănoase".

Proportia diferitelor neamuri in
populația Basarabiei, de Dr. G. Fălcăaru

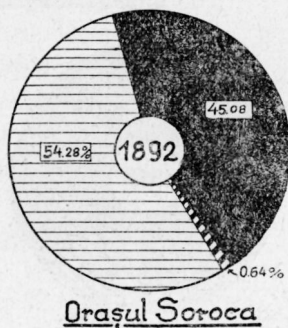
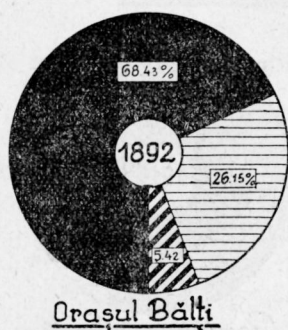
Singurul rezultat real pentru Rusia, a fost descongestionarea Podoliei și a Chersonului de Evrei, cari s'au așezat în Basarabia până la 1856, 78 751, iar până la 1861, 93.590.

Dupăce Rușii s'au convins că nu reușește colonizarea rurală a Evreilor, au conceput planul colonizărilor urbane. În acest scop, toți Evreii, Greci, și Armenii, cari s'au așezat în târgurile basarabene, au fost privilegiați. Orașul Chișinău, avea în 1812 o populație de 7.000 locuitori cu 600 de streini, dintre cari 200 de Evrei. În 1892, populația ajunge la 121.916 locuitori, cu 39.270 Evrei, adică: 49,05% Moldoveni, 32,2% Evrei și 18,75% alte nații. În vremea aceasta numărul Moldovenilor scădea în măsura în care creștea proporția Evreilor și a altor nații streine colonizate. În 1812, orașul Chișinău avea 92% Moldoveni și 8% streini, iar după o sută de ani, ajunge

să aibă în 1912, abia 12,2% Moldoveni și restul streini, printre cari Evreii ocupă locul întâi cu 37,2%.

Pe la 1890 se vorbea încă mult românește în Basarabia. Acest lucru neliniștea pe Ruși, cari numesc o anchetă, spre a constata starea de fapt și mersul operei de rusificare. Raportorul anchetei Batiuşcov, scrie în darea de seamă: „... trebuie ca prin mijlocul școalelor să ne grăbim a face, ca, măcar jumătate din țăranii Moldoveni să devie Ruși”. (cit. după Nistor, Ist. Bas. p. 332).

Proportia diferitelor confesiuni in trei orase basarabene, de Dr. G. Făcăoaru

BCU Cluj / Central University of Cluj

Legendă:

- Mozaici
- Ortodocși
- Alte confesiuni

Dar, cum Moldovenii din Basarabia nu prea se îndemneau la învățătură, nici în graiul lor, cu atât mai puțin când era vorba să li se vorbească într-o limbă streină, planul de rusificare a rămas inoperant. Astfel, după statistica din 1897 asupra știutorilor de carte din Basarabia, Moldovenii ocupă locul din urmă față de alte nații conlocuitoare. Este de remarcat faptul că, coloniștii germani ocupă locul întâi. Faptul că învățau carte rusească, nu însemna și pierderea naționalității, ci dinpotrivă, luminarea și posibilitatea de a cunoaște planurile asuprașitorului. Moldovenii însă evitau școala mai ales din cauza sărăciei și din cauza mizeriei morale și materiale în care ajunseseră.

Exploatatorii streini, arendașii și cârciumarii la sate, împreună cu samsarii, cămătarii și negustorii de toate branșele la orașe, — toți streini și bine inițiați în lupta economică — au redus la sapă de

lemn pe țăranul moldovean, rămas fără conducătorul lui firesc.

Boierii moldoveni luaseră drumul Petrogradului, iar moșia era arendată streinului. Preotul era Rus, ori pregătit în școala rusească, iar administrația îi era cu totul sreină și dușmănoasă. Arendașii, Greci, Rusi, Armeni și Evrei, înscenau tot felul de procese și obligațiuni pe seama răzeșilor și a mazililor moldoveni, spre a le lua pământurile și a-i aduce în stare de sărăcie, aservindu-i ca muncitori cu ziua pe moșiile lor.

Ruina economică era urmată de cea morală și fizică. Debitele încărcate prin falșuri, îl scoteau întotdeauna dator pe muncitorul moldovean, care rămânea angajat de pe o săptămână pe alta, față de arendaș și cârciumar. Consumul de țuică s'a sporit an de an în timpul stăpânirii rusești în Basarabia. Numărul cârciumelor s'a înzecit, peste sporul normal al populației. În plus, arendașii iau dela locuitorii satelor de pe moșie „... în afară de jumătate din rodul câmpului, un tribut anual în limbi de porc, costițe afumate, ouă, găini, lână, brânză, miere de albine și altele”. (Arbure 8 cit. p. 151).

Din cauza speculei asupra țăranului moldovean, multe indeletniciri au fost părăsite. Așa s'a petrecut cu cultura și industria tutunului, care se concentrase în județul Soroca și care rivaliza cu piețele mari din Caucaz și Crimeea. Însă, tutunul pe care-l cumpărau negustorii Evrei cu 2—3 ruble în Basarabia, îl vindeau la Odesa — fără nici o altă prelucrare — cu 15—20 de ruble. Ori, se știe că „acolo unde lipsește garanția legală pentru salvagardarea fructului muncii, omul cel mai harnic, devine leneș, apatic, nepăsător și neprevăzător”. (Arbure 8 cit. p. 150).

Piața cerealelor din orașele Basarabiei a ajuns în mâinile, Evreilor cari dispuneau prin Cahalul lor de toată administrația provinciei. O altă situație nu era posibilă, devreme ce orașe ca Hotinul, ajung la 1892 să aibă 14.000. Evrei, din totalul populației de 20.283 locuitori. Infățișarea orașului a devenit mizeră și murdară, dispărând caracterul patriarhal de odinioară. Cam aceeași soartă au avut-o toate orașele din Basarabia către finele secolului al XIX-lea. Orașul Bălți avea la 1892, un procent de 68,43% Evrei, Soroca 54,28% și Orhei 76,21%.

O lată cu înstrăinarea Basarabiei, țarismul a activat și în sensul sărăciei economice. În părțile de nord erau vestiți codrii de stejar: în ținutul Chișinăului, codrii Băcului; în ținutul Orheiului, codrii Orheiului și la nord, codrii Hotinului. Statistica ne dovedește că 63% din aceste regiuni erau ocupate de păduri. Între anii 1914—1917 au fost tăiate ras toate pădurile, încât, azi, în Basarabia este o ade-vărată criză de lemne de construcție și de foc. În

partea de sus s'a ajuns la 17—18 lei un pud de lemn, în vreme ce un pud de porumb era 15 lei.

Problema înstreinării Basarabiei în dauna elementului autohton românesc, devine și mai gravă, dacă avem în vedere faptul, că procesul de colonizare cu streini s'a continuat și după unirea din 1918. Spre a nu repeta faptele cunoscute îndeobște, amintesc de așezarea celor 400.000 „refugiați” în Basarabia, veniți din Ucraina în urma progromurilor Hatmanului Petliura, cari s'au mistuit și încetățenit. Cu privire la această stare de lucruri, Dl. Iorga a spus în ședința Camerii din 21 Martie 1923, că: „... sunt un milion și jumătate jidani pribegi basarabeni”. (I. Găvănescul, Imperativul Momentului Istoric, Iași 1928, p. 53). Dintr'un alt document, citat în întregime de Dl. Găvănescul la pag. 76, reese că în Basarabia s'au așezat după unire foarte mulți streini de peste Nistru. La aceasta au fost complici pe lângă unii funcționari de stat, — *din epoca partidelor politice* — și comunitățile evreești din țară.

Față de cele două documente amintite mai sus, nu știm dacă, după Unire, procesul de înstreinare a Basarabiei a continuat sau chiar s'a accentuat. Anuarul statistic al României pe anul 1937 și 1938, la pag. 60—61 și urmât. ne dă structura populației Basarabiei după neamul „declarat” la recensământul populației din 1930. După acest recensământ oficial, Basarabia are 204.858 Evrei la o populație de 2 864 400 suflete. Județul Lăpușna are cei mai mulți Evrei, 50.013. După limba maternă, în Basarabia ar fi numai 201.278, iar după religie 206.958.

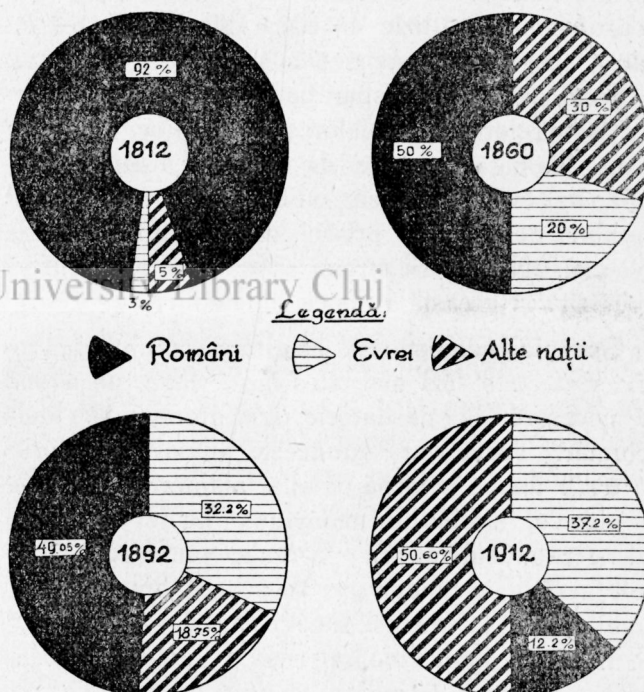
Trei înregistrări și nici una nu coincide. Aceeași situație o găsim la numărul general al evreilor pentru țara întreagă: Evrei „declarați” avem 728.115, după limba maternă numai 518.754, iar după religie 756.930 mozaici. De aci rezultă că noi avem înscrși între naționali, un număr de 28.815 români neaoși, de religie mozaică! Acestea sunt minunile statistice și ale metodei de înregistrare.

3. *Politica economică aplicată de Ruși pentru sărăcirea și desnaționalizarea Basarabiei.* Ca și în restul Moldovei, în Basarabia — la data ocupației rusești — erau două categorii de țărani: răzeșii, care erau sătenii așezați pe pământul lor propriu și vecinii, sătenii așezați pe pământurile boierești ori mănăstirești. Mai cu seamă în primele decenii după ocupație, Basarabia a fost locul de refugiu sau exil al funcționarilor streini și venali, pe cari stăpânirea îi trimitea acolo pentru motive deciplinare.

Feliul cum înțelegeau ei să-și facă datoria, este ușor de înțeles. Din această cauză, drepturile Moldovenilor au fost uzurpate și în locul lor s'a întronat bunul plac al funcționarilor statului. Moldovenii luptau cu greu — contra abuzurilor lor, necunoscând

nici legile, nici limba veneticilor acaparatori. Așa încât, legea din 8 Februarie 1861, care avea un caracter pronunțat de dreptate socială, introducând: desrobirea țăranilor sau suprimarea servajului și împrumietărirea țăranilor, a fost un prilej în plus de abuzuri și teroare asupra Moldovenilor. Pământul dat de legea de mai sus nu intra în proprietatea individuală a țăranului, ci trecea în proprietatea obștei satești locale, pentru hrana clasei rurale. Aceste pământuri trebuiau plătite în bani sau în muncă. Legea prevedea răscumpărarea de către proprietari a pământurilor neachitate, după douăzeci de ani, dacă țăranul consimțea la aceasta. Dar, lipsa oricărei organizări de credit rural pentru folosul și ajutorul

**Chișinăul după 100 de ani
de stăpânire rusească, de Dr. G. Făcăoaru**

țăranilor împrumietăriți, a făcut ca aceștia să cadă victime cămătarilor, cari speculau până la 200%.

Ținând seama că satele erau înpânzite de cârmușari streini, iar moșiile erau arendate streinilor, ușor vom înțelege jalea deslănțuită de administrația țaristă în urma aplicării legii de reformă agrară din 1861—1869. Unul din cei mai mari cărturari ai Basarabiei, o numește tragedia satelor moldovenești, pe care o schițează în rândurile ce urmează:

„... satele din Basarabia gemeau de lume țărănească schingiuită în bătai. Bieți țărani, lipsiți de bani, nu puteau face față nouilor angajamente, iar pentru a le stoarce sau bani sau consimțământul de răscumpărare — de bună voe — se întrebunțau

care cu vergi (Arbure 8 cit. p. 137). Aşa că improprietărea din 1861, poate fi numită improprietărea cu vergi.

Mai târziu oficialitatea a intervenit cu legi de finanţare, dar aceasta se făcea mai mult pentru Ruşi şi Ucrainieni. Dr. C. Cazacu scrie că: „Improprietările acestea se făceau mai cu seamă pentru colonizări cu Ruşi şi Ucrainieni. Moldovenii erau atinşi foarte rar de aceste măsuri; lor li se înlesnea expatrierea”. (Dr. Cazacu, Moldova dintre Prut şi Nistru, 1812—1918 p. 83).

Tot astfel, reformele agricole din 1898 şi 1906, au ocolit pe ţăranii moldoveni. Singurul lor drum rămas deschis, era drumul Siberiei, unde în 1908 au fost colonizaţi 855 de Români din Basarabia.

Pădurile fiind tot mai mult defrişate, lemnele de construcţie şi de foc au devenit foarte scumpe. În prima jumătate a secolului al XIX-lea nu se cunoscuse focul cu tizic în Basarabia. Se ştie că încălzitul acesta este neigienic şi produce mai mult fum decât căldură. Disparaţia pădurilor a adus secarea isvoarelor, a pâraielor şi a râurilor, cari apărau mai înainte Basarabia de secetă şi foamete. Vegetaţia bogată, întreţinea odinioară în tot lungul Basarabiei nenumărate prisăci, cari alcătuiau bogăţia provinciei. Negustorii streini speculanţi, au făcut să fie părăsită şi această rodnică indeletnicire.

Specula neomenoasă asupra ţăranului moldovean se face şi azi mai ales iarna când, ne având cele necesare, ia pe datorie dela arendaş sau dela cârciumar. Toată vara munceşte numai pe datorie, care trece de pe o iarnă pe alta, majorată după bunul plac al streinului neomenos. La fel se acaparează şi produsul muncii: cereale, vin, fructe şi tutunul, cari se arvuneşte ori se acordă împrumuturi în contul lor. „Cu acest sistem Evreii, — scrie Arbure mărturia unui etnograf rus — au isbutit să-şi apropieze munca ţăranilor pe timp de cinci-opt ani de zile.

Tot aşa de uşor s'au strecurat în industrie, unde speculează în mod barbar munca ţăranului moldovean, fapt mărturisit de un cercetător etnograf rus Zasciuk, care arată că Moldovenii plătesc cinci preţuri pe un lucru fabricat.

Comerţul fiind în mare parte acaparat de evrei, cari ocupau, după o statistică din 1812, un procent de 37,2% în populaţia urbană, alături de Ruşi 24,4% Ucrainieni 15,8%, Moldoveni 14,2% şi alte neamuri 8,4%, ne dovedeşte că viaţa economică nu este câtuş de puţin în mâinile creştinilor. Se ştie că chiar şi puţinii Moldoveni ce să găsească la oraşe, locuiesc îndeobşte periferiile acestora ca mici meseriaşi şi cărauşi. Locul principal în arterele oraşelor fiind

ocupat de Evrei, Armeni, Greci, Ruşi şi Bulgari. Aceasta a fost şi dorinţa stăpânirii ruseşti care a ţintit la eliminarea Moldovenilor din viaţa economică, politică şi culturală a Basarabiei.

Ţarismul de ieri, este înlocuit azi prin regimul comunist, care ţinteşte la acelaş drum de expansiune slavo-asiatică.

*

Ca încheiere, faţă de metoda rusească de a înstrăina Basarabia şi a desfiinţa elementul băştinaş românesc, trebuia aplicată metoda inversă. Faţă de colonizarea rusească cu tot felul de elemente, noi aveam datoria să venim cu acelaş sistem de recucerire etnică şi economică, paralel cu aplicarea unei intense meticuloase activităţi de luminare, educare şi instruire a elementului românesc dela graniţa de Est.

Conducerea generală a statului român nu trebuia să încurajeze sau să negligeze confuzia ce se făcea în general şi se face încă cu deosebire în Basarabia, între noţiunile de naţional şi cetăţean. Trebuie să lămurite aceste noţiuni pe cale de dispoziţie administrativă, tuturor funcţionarilor şi mai ales celor ce redactează şi administrează acte de cetăţenie şi naţionalitate. Să ştie că cetăţenia este calitatea juridică a unui locuitor al statului de a se bucura de toate drepturile civile, publice şi politice, pe când, naţionalitatea este calitatea biologică a unui locuitor de a face parte prin sângele comun, din sânul unei naţiuni.

Cetăţenia este de natură juridică, se dobândeşte şi se pierde prin lege, iar naţionalitatea este de natură biologică, se dobândeşte şi se pierde prin sânge sau îndelungată convieţuire în sânul unei alte naţiuni, timp de mai multe generaţii, adică prin procesul asimilării.

Socotim că problema demografică a Basarabiei comportă mai mult interes şi mai multă vigilenţă. Numai omul păstrează şi sfinţeşte locul. Exemplul Poloniei este prea de actualitate, ca să nu-l amintesc şi anume: În 1909, Marele dispărut şi întemeietor al statului polonez, Iosif Pilsudski, îşi asociază şi pe Evreii din Galizia în lupta de organizare a legionarilor săi, pentru a porni la timpul său, împotriva Rusiei. Aceeaşi Evrei, cari la sfârşitul secolului al XVIII-lea pregătiseră prăbuşirea Poloniei, se grupează acum — din acelaş spirit de oportunitate — în jurul lui Pilsudski. El uitase deviza în numele căreia începuse să lucreze la reîntemeierea statului Polonez, când spunea: „Întâi revoluţie naţională şi apoi evoluţie socială”. Această greşală a dus la sfârâmarea statului Polonez din luna Septembrie 1939. Prietenii şi succesorii lui Pilsudski, au neglijat principiul verificat

că: — wo viele Juden sind, verdirbt alles!" (Unde sunt multi Jidani, totul decade!).

Timpurile prin cari trecem, trebuiesc să ne inspire serioase îngrijorări. Asupra „rostului nostru în lume”, vaşnicul luptător naţionalist, Dl *Ion Colfescu-Delaturda*, în opera sa plină de spiritualitatea actuală — „*Spirit şi Materie*” — spune:

„Ceeace face valoarea unui om, a unei societăţi, a unui popor, nu e cantitatea informaţiilor ce a luat asupra lumii în care a apărut, nu este instrucţia lui, nici averea, nici aspectul lui exterior; ci cultura, viaţa spirituală, viaţa lui interioară, scânteia de eroism care trăeşte în el”.

Subconştientul neamului şi suprastructura fostelor partide

— Rolul istoric al Frontului Renaşterii Naţionale —

de FLAVIUS

Oricât am vrea noi pacea şi buna înţelegere, nu putem să ignorăm mobilele cari conduc pe alţii la acţiune, pentru că această ignorare am putea să o plătim scump într'o bună zi. Şi nici nu le ignorează subconştientul neamului. Când în primăvara 1939, au fost concentrările dela graniţe, era un freamăt dela o margine la alta a ţării. Pericolul a putut fi ignorat numai de aceia dintre noi cari aparţin unei suprastructuri în care nu trăeşte subconştientul rasei. Şi aceasta, pentru că tot ce aparţine acestei suprastructuri este de import.

Există un dezacord profund între această suprastructură şi fondul genuin al neamului.

În epocile de restrişte de altădată subconştientul singur ne conducea paşii. Mai târziu o suprastructură de import i s'a pus deacurmezişul. Frontul Renaşterii Naţionale îşi impune ca principal scop „*Crearea unei vieţi spirituale prin desvoltarea credinţei creştine şi a culturii autohtone*”. Aceasta implică eliminarea ateismului, a falsei democraţii, a întregului streinism care colcăe la suprafaţă, a tot ce nu are nimic comun, cu fondul nostru ancestral, cu virtuţile strămoşilor.

La acest rezultat măreţ nu se poate ajunge decât, după cum spune Keyserling, prin „evocarea subconştientului la conştiinţă, a ceea ce există în germen, la plenitudinea vieţii”. Intrucât, după cum se exprimă tot el, „pe planeta întreagă, umanitatea este în chinul naşterii unui om nou”, noi, prin constituţia Carol al II-lea şi prin principiile puse în art. 3 al legii de organizare a Frontului Renaşterii Naţionale, nu facem decât să ne punem în

concordanţă cu această cerinţă universală a genului uman în momentele prin cari trecem.

Dacă privim lucrurile din acest punct de vedere, ne putem da seama că moştenirea trecutului, că suprastructura câştigată este un balast, un adevărat pericol pentru sănătatea spirituală a neamului. Ne vom da seama că preocupările conştiinţei, eşite din inteligenţă şi ştiinţă, adunate din lumea largă, de ori unde la întâmplare, cari nu fac corp comun cu fondul nostru intim, au făcut posibilă toată structura de suprafaţă care, nu numai că nu a pus în valoare acest fond, dar a fost cauza principală pentru care marea masă a poporului acestuia, cu specificul său, a fost exclusă dela conducerea de stat şi dela binefacerile vieţii spirituale şi creştine, cari totuşi au fost vehicolul care a purtat o în trecut prin pericolele invaziunilor barbare şi o conduce mai departe spre destinul său, continuând a lucra din subconştientul profund al rasei.

Nu putem să nu accentuăm că această suprastructură, acest balast, este un adevărat pericol pentru sănătatea spirituală a neamului.

Individualismul revoluţiei franceze dela 1789, indiferentismul religios şi democraţia tuturor viţiilor nu au făcut decât operă negativă: au confiscat vrerea şi gândinrea poporului, posibilităţile lui organice de afirmare în ordine spirituală, în favoarea unei conştiinţe şi ştiinţe de import. Toate instituţiile din ţară, întreaga structură a statului, nu numai că nu a cultivat subconştientul rasei, geniul nostru specific, ci l-a împiedecat de a eşi la suprafaţă, de a apare la lumina conştiinţei, de a acţiona

și a reacționa cu succes contra streinismului copleșitor, contra tuturor pericolelor cari îi pândesc existența și îi paralizează mișcările.

Unitatea națională, ca și tot ce s'a făcut real pentru ridicarea acestui popor, nu este fructul științei și conștiinței de import, ci fructul subconștientului rasei care a condus-o din adâncuri prin toate marile evenimente.

Astfel vom constata că ultimele răboaie au fost determinate de marile curente populare, eșite din adâncuri nepătrunse. Nu singuri cei de sus au făcut România Mare, ci cu inspirația celor de jos, a acelui fond care a determinat în trecut continua devenire a acestui popor și care-l conduce și astăzi spre destinul său, adesea fără voia conștientă și științifică de import a conducătorilor improvizați.

Dar subconștientul nu lasă popoarele să moară. El e mai tare decât orice suprastructură împrumutată. Apare la timpul său și pune stăpânire pe conștiință. Numai atunci începe adevăratul progres, adevărata școală, adevărata educație și adevărata selecționare a valorilor naționale. Numai atunci poporul capătă o direcție sănătoasă internă și externă; începe a deveni el însuș și a-și polariza **adevărata clasă conducătoare, care nu poate eși decât din rărunchii săi, dintre aceia ai căror moși și strămoși zac de secole îndepărtate în pământul Patriei.**

Acesta este rolul măreț al Frontului Renașterii Naționale: să scoată din adâncuri geniul nostru specific și să-l pue în valoare. Grele lupte și mari înfăptuiri îl așteaptă. În selecționarea elementelor conducătoare, noi până acum nu am luat în considerare proveniența lor, spiritualitatea care le animează. Am confundat inteligența și știința cu spiritul a toate conducător și a toate creator, singurul care ne dă credința, elanul și eroismul cerute de marile înfăptuiri. Insuș sistemul trecutului era de natură de a falsifica norma de selecționare pe care o impune o conducere de stat trecută prin filtrul spiritualizării. Și astfel nu ne dedeam seama că inteligența și știința, constatate prin organe de circumstanță, aruncă la suprafață și în locurile de comandă puterice elemente de disoluție. Partidele politice nu-și aveau altă origine și întreaga anarhie morală ce stă în fața frontului renașterii, ca un zid de nepătruns, este produsul acestei stări de lucruri.

Am cunoscut un foarte inteligent minoritar, dușman ireductibil al poporului nostru, înarmat până în dinți cu o ideologie distructivă pentru noi. Vorbea o perfectă limbă românească. După manifestările lui exterioare nu se putea deduce fondul sufletesc care-l anima. Cultiva astfel în mijlocul nostru cele mai periculoase mijloace distructive, la adăpost de orice răspundere.

Exemplul de mai sus și multe de felul acesta, ne dau măsura măreței opere ce are de îndeplinit Frontul Renașterii Naționale, precum și piedecile de neînvinge ce îi stau în cale, atunci când este vorba de a scoate din viața statului tot ceea ce este otravă, tot ceea ce îl subminează, camuflat sau nu în diferite aspecte înșelătoare.

Ne trebuie o înnoire totală: altă școală, alt om, altă organizare de stat, altă conștiință publică, altă structură socială. Ne trebuie „crearea unei vieți spirituale prin dezvoltarea credinței creștine și a culturii autohtone“.

Aceasta înseamnă scoaterea din adâncuri și punerea în valoare a subconștientului rasei: **„crearea vieții spirituale prin dezvoltarea credinței creștine și a culturii autohtone“.**

Nu și dă nimenea osteneala ca să citească în anima omului și să-i pipăie adevăratele lui resorturi de viață. Nu ne dăm seama că resorturile cari ne împing la acțiune sunt singurele cari determină valoarea unui om și utilitatea lui în viața publică, că inteligența și știința nu sunt decât mijloace tehnice de aplicare pe teren.

Trebuie să scoatem din adâncuri marile comori naționale, să punem în valoare subconștientul neamului, să trezim la viață energiile lui adormite, să spulberăm toate escrescențele cari neînăbușe, toate construcțiile de natură de a paraliza mișcările elementului autohton și să-i creem în schimb organele de afirmare și ascensiune; aceasta este opera măreață, opera istorică hărăzită organizațiilor de renaștere națională.

A sosit timpul ca să trăim noi, prin noi, și pentru, noi: *să fim noi înșine.*

Intregul front al renașterii naționale și noi toți cei ce ținem un condei în mână, trebuie să ajutăm subconștientul rasei ca să ese la lumină. Constituția Carol II și noua îndrumare a statului român obiectivată în frontul renașterii naționale ne impun cu biciu de foc

această supremă îndatorire. Cine nu se conformează acestei supreme îndatoriri trădează marile imperative naționale și de stat.

În aceasta stă misiunea noastră în momentele de grele încercări prin cari trecem. Înarmările masive nu sunt suficiente. Tre-

bue să punem aceste arme în mâna subconștiinței neamului, scos din adâncuri, trezit la viață. Numai astfel dușmanii vor fi demascați și eliminați și toate pericolele ce ne pândesc, întoarse în contra celor ce le făuresc și le cultivă.

Religia și confesiunea

de I. COLFESCU-DELATURDA

Un tânăr, bun ortodox, făcând o dare de seamă despre cartea mea „Spirit și Materie”, o dare de seamă care-i face cinste, nu s'a putut totuș opri de a face rezerve asupra valorii cărții, împiedecându-se de două capitole: „Obiectivarea Religiei la noi”, și „Între Ortodoxism și Catholicism”. Tot din cauza acestor două capitole, două episcopii, cea din Cluj și cea din Ismail și mitropolia din Sibiu au pus-o la index, iar un rector de academie comercială, a refuzat să o introducă în biblioteca academiei. Celelalte episcopii ortodoxe au fost de altă părere. Fie cu sau fără concursul acestora, cartea și-a făcut drum larg în rândurile clerului, de dincolo sau de dincoace de munți, ortodox sau unit.

Românul din vechiul regat, care străbate satele Ardealului, rămâne neplăcut impresionat, văzând în sate, ridicate, pentru câte un mic mănunchiu de credincioși, câte două biserici românești, cu mari sacrificii clădite și cu tot atât de mari sacrificii susținute. Și se întreabă cu drept cuvânt: pentru ce două biserici pentru același popor!

Dar chestia asta nu se poate atinge. Spiritele sunt foarte susceptibile. Există o adversitate mocnită între ortodoxi și greco-catolici, pe care românii din vechiul regat trecuți în Ardeal, nu o pot înțelege. Nu numai că nu sunt sensibili la această adversitate, dar pentru ei, Blajul nu poate fi privit decât cu aceeași înaltă considerațiune și dragoste românească, cași orice altă înaltă instituție religioasă ortodoxă.

Deaceea a trebuit să tolerez de a fi privit și eu peste umăr în anumite cercuri, ortodoxe get buget, pentru că am avut imprudența de a atinge, fie chiar numai prin tangentă, această chestiune într-o carte de proporții care urmărea totuș cu totul alte scopuri. Trebuie să constat, cu tot regretul, că instituțiile rebele s'au lăsat conduse de considerațiuni străine de intențiile ce am urmărit, și au privit cartea sub o prismă care nu cadrează câtuș de puțin cu conținutul ei.

Dela 1935, data apariției cărții, și până astăzi,

m'am abținut de a releva aceste feluri de critici cari, oricât de sporadice au fost, au putut influența anumite spirite neînțelegătoare, date fiind forurile înalte de unde au pornit. Am motivul de a crede că ceice au criticat lucrarea, nu au cetit din ea decât cele două capitole „încriminate”. Cel puțin rectorul academiei, amintit mai sus, mi-a mărturisit acest lucru.

Greșeala este capitală. Căci, din două lucruri unul: sau cartea tratează chestiuni, în cari cele două capitole se încadrează numai incidental, și atunci trebuie urmărită și analizată din acele puncte de vedere; sau cele două capitole sunt esențiale și atunci o simplă ignorare nu poate fi privită decât ca abdicare. În acest din urmă caz nu trebuie să pierdem din vedere că biserica ortodoxă este biserica dominantă a statului român și că a trece cu vederea criticile ce i se aduc este a le incuviința. Dacă aceste critici sunt nedrepte, ele trebuiesc repudiate. Dacă nu sunt repudiate, ele își fac drumul lor, față de care fapt o înaltă instituție, dacă este vie, nu poate sta indiferentă.

Am intenția în prezentul articol de a pune la punct, odată pentru totdeauna, cele ce am spus în „Spirit și Materie” cu privire la ortodoxism și catholicism. Nu mi va fi greu să scot în evidență, în scurte cuvinte, eroarea în care au căzut, cu știință sau fără, aceia cari au privit cele două capitole ca o pronunțare din partea mea în favoarea vreuneia din aceste confesiuni. Și cu atât mai mult greșesc cei cari mi-ar atribui intenția de a face propagandă pentru o confesiune sau alta.

Nu de confesiune îmi arde mie. Nu acestea îmi clocotesc în inimă. Pentru mine creștinismul este unul și indivizibil. Nu este formă, ci fond. Este vehicolul prin care patrimoniul spiritual al omenirii, patrimoniul revelat, pune stăpânire pe anime. Pentru mine, nu forma, ci „aplicarea și viața interioară pe care o determină creștinismul este totul”. În capitolul „Obiectivarea religiei la noi”, spun categoric: „Ne referim deci la

religia însăși. De mii de ani ea a fost pârghia de înălțare a generațiunilor, hrana lor spirituală de toate zilele. A o renega ar fi să rămânem suspendați în infinit, fără nici un punct de rezim”.

În toate lucrările mele am arătat că nu avem încă o busolă care să ne conducă pașii, o stea călăuzitoare. Religia noastră este formă; fondul l-am pierdut pe drum. Trebuie să-l regăsim și să-l reținem. Și spun în același capitol: „Este exclus de a continua să rămânem între drumuri, de a continua o viață lipsită de busolă, străini de adevăratele valori pe cari trebuie să le cultivăm.

„De aceea ne trebuie o nouă renaștere care va urma să întrecă cu mult, ea urmări și importanță, renașterea de acum un secol, când s-au pus bazele vieții noastre naționale și de stat.

„Viitoarea renaștere va trebui să ne creeze ca neam unitar și să ne dea spiritualitatea care să ne încadreze în ritmul culturii universale”.

Cartea este tipărită la 1935. Scrisă este însă cu zece ani în urmă. Și iată că astăzi avem oficial: „Frontul Renașterii Naționale”. Aceasta am urmărit-o nu confesiunea: *renașterea reală și unitatea spirituală a neamului meu*.

Dar o renaștere fără religie nu se poate concepe. Și atunci ne stă la inimă o altă problemă tot atât de gravă: *reactivarea spiritului religios*. Spun în această privință în acel capitol că religiei „mai presus de toate îi incumbă rolul de a crea popoarele în spirit, de a le imprima dinamismul spiritual și eroismul”.

Să nu fixăm de cele pământești religia lui Christ. Să nu-i parodiem înaltele comandamente.

Este un strigăt acesta, strigătul după steaua călăuzitoare. Este vocea lăuntrică irezistibilă care cere o înnoire totală, care să ne dea mijloacele practice de a ajunge la spiritualizarea maselor adânci. Acesta este scopul pe care-l urmărește; numai pe acesta îl putem avea înaintea. Și este deadreptul revoltător să constați, la anumiți intelectuali și înalte foruri, o miopie atât de accentuată, încât să facă, dintr-o problemă atât de gravă, o chestiune de luptă între confesiuni. Nu ne putem ascunde după deget, pentru că să nu vedem că un cler guvernat și „format de guverne ateiste și tot atât de străine de religie, cași de viața spirituală”, nu poate răspunde acestei înalte misiuni.

Dar eu vorbesc despre ce am trăit și experimentat, stări cari se pot perpetua prin forța inerției.

Vorbesc de papalitate, în celalt capitol; „Între ortodoxism și catolicism. Obiectiv fiind, nu poți să nu constați, marea operă a bisericii apusene care, în tot decursul nopții medievale, a ținut în mâni solide steagul culturii universale creștine, în timp ce creștinismul din răsărit cădea zdrobit sub loviturile Arabilor și

mai târziu ale Turcilor și se anchiloza sub influența tembelismului slavon. E un fapt. Nu se poate tăgădui. Alexandria, Antiohia, Constantinopolul, toate focarele strălucitului creștinism de răsărit au fost reduse la cenușe. E o constatare aceasta.

Nu se poate contesta cu bună credință că ne găsim în fața unei situațiuni triste. Nu e vorba de ortodoxism sau catolicism. Este vorba de creștinism, de pârghia de înălțare, de renașterea în spirit, de reconstruirea focarelor de lumină, cari să împânzească țara, de refacerea unei armate care să ție sus crucea Mântuitorului și să mântuiască animele insetate de ideal.

Am vorbit de catolicism. În Nr. 5—8 an. III. din „România Eroică”. Am reprodus după „Decalogul” cuvintele marelui nostru poet, Eminescu.

În capitolul „Între ortodoxism și catolicism” am constatat și eu înfăptuirile despre cari ne vorbește Eminescu. Dar am relevat și slăbiciunile și scăderile constatate în decursul veacurilor. Am spus textual: „occidentalismul nu înseamnă pentru mine, în materie religioasă, papalitatea cu toate defectele sale. În idealul care mă animează merg mult mai sus, trecând peste contingentele materiale, din lumea aparițiilor trecătoare . . . Marii reformatori, laici sau religioși, au știut că papalitatea și clerul ei, au trecut demult din lumea transcendentă, din viața spirituală în afara de materie, în erarhia secolului și a aparițiilor trecătoare”.

Dar, „Totul tinde spre unificare, spre o singură turmă și un singur păstor. Ori câte lipsuri ar prezenta înaltul cler depe întreaga suprafață a globului, dacă masele cele largi ale popoarelor vor trece cu vigoare la o viață spirituală intensă, lipsurile pe cari le-ar prezenta înaltul cler de pretutindeni ar trebui să dispară și ele, *căci turma formează pe păstor, cași păstorul turma*”.

Deși actualmente se desemnează la orizont naționalisme acerbe, omenirea merge spre solidarizare. Popoarele se vor uni în mari conglomerate căutând unitatea în diversitate. În ce privește credința, nu eu sunt chemat să discut dogmele. E treaba clericilor. Dar eu sunt în drept să-i întreb: ce facem cu poporul acesta? Este adevărat că masele populare nu au cunoștință de punctele cari separă pe catolici de ortodoksi? Dar și în ceea ce privește pe intelectuali, stau pe gânduri și mă întreb: sunt oare printre ei și dintre aceia cari se opresc asupra acestor chestiuni subtile de dogmă? Și iarăși mă întreb: dacă aceste chestiuni de dogmă nu interesează pe nimeni, care e rațiunea pentru care trebuie neapărat să fie în fiecare sat românesc de dincoace de Carpați, câte două biserici și pentru ce, în general vorbind, biserica lui Christos, trebuie să fie divi-

zată în atâtea confesiuni, mai mult sau mai puțin mărunte, în afară de cele două mari ramuri: ortodoxism și catolicism?

Se zice că ortodoxism și românism e tot una. După această concepție, pe greco-catolici ar trebui să-i scoatem din rândurile noastre. Și cu toate acestea, ce mari servicii au adus ei românismului! Cine ne silește să fim nedrepti? După toate aparențele, la baza separațiunii dintre biserici stau alte cauze, decât punctele de dogmă. Nu eu sunt chemat să le analizez. Poate că înalții noștri prelați ar putea să ne lămurească. Ar fi de dorit ca să știm și noi cari sunt cauzele reale, pentru cari bisericile lui Christos trebuie să se prezinte singuratice, dacă nu și indușmănite?

Întrebările de mai sus sunt de lămurit. Dar e o situație tragică, asupra căreia nu incupe întrebare: e necesitatea de a crea biserica vie și, înainte de toate, armata lui Christ, clerul, *în care Christ să trăiască în carne și în sânge*. Aceasta ne trebuie nouă. Față de această necesitate tragică, toate celelalte sunt chestiuni mărunte, chestiuni pe un plan atât de insignifiant, încât ceice se opresc asupra lor apar ca elemente nepregătite sau incapabile de a înțelege marile realități ale vieții.

Pentru mine, în orice caz, în stadiul în care mă găsesc și pentru răsrucea în care se găsește poporul din care fac parte, nu există, nici ortodoxism, nici catolicism, nici papalitate, nici patriarhi ai orientului: există o singură realitate: Creștinismul, biserica vie a lui Christos, care trebuie să pue stăpânire pe acest popor, dându-i steau călăuzitoare care să-l conducă spre marele său Destin.

Orice s'ar zice; ori cum s'ar argumenta; nime-nu nu m'ar putea convinge că clerul, cum se prezintă astăzi, este Alfa și Omega, că creștinismul care ne animează astăzi este real și dinamic, că unirea bisericilor creștine nu este o necesitate imperioasă.

Eu ca laic am pus pe tapet ceea ce am cunoscut din înfăptuirile catolicismului, fără să mă speriu de cuvânt. Am pus pe tapet și câteva din scăderile clerului și ale credinței noastre ortodoxe. Cu ce scop? Nu cu scopul de a ne da legați de mâni și de picioare în mâini străine, ci în scopul de a alarma opinia publică, de a alimenta curentul de refacere, de a găsi mijloacele necesare de îndreptare.

Nu cu punere la index, sau cu ignorarea relelor constatate, se pot înlătura gravele lipsuri constatate. Clerul și tinerimea chemată de a forma viitoarea armată a lui Christ sunt chemați de a se sesiza de

relele cari se relevă și de a aviza la mijloacele de vindecare. Ei trebuie să le cunoască bine și să reflecteze adânc asupra lor. O rană, numai dacă o cunoști în cauzele ei prime, o poți vindeca. Numai aruncându-te în lupta contra răului în deplină cunoștință de cauză, poți deveni un adevărat misionar al lui Christos, pe deasupra contingentelor de moment și a slăbiciunilor secolului.

Dacă unirea cu Roma nu este oportună, dacă ortodoxismul reprezintă creștinismul pur, genuin, dacă este o necesitate imperioasă de a i menține puritatea și de a-l impune ca atare întregii creștinătăți; atunci se impune ca să-l scoatem din pasivitate, să-l facem viu și dinamic, să reclădim farurile strălucitoare pe cari le-au nimicit arabii, turcii și ceilalți barbari, să-i creem o aureolă și un prestigiu care să puie în umbră ramura de apus și să formeze un focar dela care să poată lua lumină și căldură întregul creștinism.

Unirea cu Roma poate să fie o rătăcire. Dar atunci trebuie căutată și cultivată ideea de unire a Romei cu creștinismul pur pe care l întruchipează ortodoxismul.

Cartea „Spirit și Materie” ne vorbește despre „Justiția Imanentă”, despre „Unificarea în spiritul Divin”, despre „Normele de purificare spirituală”, despre „Ofensiva spirituală”, despre „Noua renaștere națională”, despre „Făurirea animei naționale unitare”, despre „Rolul nostru în lume”, despre „Calea mătuirii: eroismul”.

Să se aprofundeze toate aceste chestiuni și se va vedea atunci pe ce plan se pot pune măruntele chestiuni de confesiune, și dacă aceste feluri de preocupări pot intra în linia marilor probleme cari fac fondul lucrării „Spirit și Materie” și a preocupărilor mele permanente.

Din păreriile lui **Aurel C. Popovici**, autorul cărții *Grossosterei h*, reproduse de „Porunca Vremei”:

„O viață petrecută în cele mai „civilizate” spelunci, nu constituie o viață omenească, sănătoasă, normală, cultă, ci pur și simplu o sălbăcie rafinată: covârșirea animalității, adesea chiar a bestialității asupra moralității și intelectualității omenești. Față de asemenea „civilizație”, ori și cât ar fi ea de lustruită, cea mai simplă viață rurală a unui sat cu un cult religios, plin de învățături filosofice-morale, de aspirații ideale, este un mic centru de adevărată cultură, un rai sufletesc”.

Mai mult filo-românism

de I. O. SUCEVEANU

Neamurile neînchegate și cele cu bază proprie ce nu le poate asigura un echilibru stabil pe glob, au nevoie, pentru împlinirea lor, de un sprijin permanent dinafară.

Teama de răsturnare în haos, împinge mulțimea disperată, dar stăpânită încă de instinctul de conservare de masă, spre căutarea, dincolo de propria-i ființă, a unei forțe suplimentare pentru a stabili un sprijin.

Această așteptare, a fericirii ce trebuie să vie dinafara granițelor, duce la atașament față de alt neam, până la umbrirea propriei personalități, până la slugărnicie, și care, într'un cuvânt, înseamnă „filie”.

Morbul filiei, care se furișează încetul cu încetul în sufletele prea puțin încrezătoare în destinul propriului lor neam și în vitalitatea lui, este foarte periculos, pentru că a te subdiviza altora înseamnă să iei parte mai ales la înfrângerile acelor. Victoria nu poate veni pe căi indirecte; ea se obține prin luptă directă, corp la corp. Înfrângerile vin însă și indirect, căci subordonarea idolului atrage după sine și subordonarea filiașilor.

Dar filia mai are și alte riscuri. Filiașii împart întotdeauna țara lor în mai multe părți, slăbind-o. Unii devin cutare — filiaști, alții — cutare. Unii așteaptă victoria unei țări, ca și când ar fi vorba de țara lor; alții fac la fel, numai că doresc victoria tocmai a adversarului celei dintâi.

Astfel să face că, după ce o țară are cetățenii împărțiți pentru motive religioase, ori de origine etnică, să fie pe deasupra împărțită pentru motive cu totul străine și întotdeauna cu risc.

Problema pusă poate n'ar merita lumina tiparului, dacă morbul filiei n'ar fi pătruns și în organismul statului nostru.

Inclinați spre servilism, se găsesc și la noi filiaști, cari, tot ce văd, văd prin ochii altora; tot ce simt, simt prin nervii altora.

Pentru unii Franța, pentru alții Germania sau mai știu eu care țară ce ne-a pătat istoria în cursul veacurilor, și ne-a oprit în loc din drumul civilizației, țări cu bucuriile și cu tristețile lor proprii, dar mai ales călăuzite de un egoism feroce, reprezintă rațiunea de a exista pe globul pământului.

Încrezători până la absurd în forța cutărei ori cutărei țări, ei sunt cu totul neîncrezători în geniul și vloga neamului lor propriu, ca și când fericirea unui neam poate fi importată.

Pentru ei rostul vieții este înălțarea și victoria altora, uitând vinovat să lucreze din răspuțeri pentru propria-le înălțare, lucru neîngăduit, mai ales azi când cei tari s'au prefăcut în mâncători de neamuri mici.

Nimic nu este mai înjositor pentru o țară, decât acest „filism”, împins până la uitarea intereselor proprii.

Iată de ce credem, că este vremea să devenim cu toții „filo-români”, singura condiție de eșire din orice impas.

Sunt prea serioase timpurile și prea mari apăsările vremii, pentru a persista în rătăcirile fatale, știut fiind că fiecare neam își urmărește idealul său înainte de toate, că țara aceasta, care s'a format cu atâta durere și frământare, merită mai mult decât o intoxicare cu otrăvuri de proveniență străină.

Un popor de douăzeci de milioane ca al nostru poate să nu însemne astăzi o forță decisivă în jocul ce ni se înfățișează astăzi vederii, dar nimic pe lume nu ne poate opri să fim mândri și încrezători în puterile noastre.

Cine se respectă sfârșește prin a fi respectat, iar făcând jocul altora, înseamnă, înainte de toate, să stai în serviciul unor năzuinți străine de organismul tău propriu și să treci peste propria-ți demnitate.

Dacă demnitatea este condiția principală de a fi om, cu atât mai mult un neam, care înglobează totalul însușirilor individuale, trebuie să ție la demnitatea ca și la viața sa. Ori, care este demnitatea acelor cari se vâra, de bună voe, slugi la stăpâni puternici și îngâmfați?

Vor fi existând încă urme de servilism prin anumiți creeri, vor fi apăsând încă păcatele unor vremuri definitiv apuse, asupra umerilor noștri, dar nu trebuie să uităm, că așa cum ne-a înzestrat Dumnezeu, ca țară și neam, putem avea cel puțin dreptul să ne mândrim de noi, și că cine este mândru nu și pleacă de bună voe capul la robie.

Mai mult filo-românism ne-ar pune la adăpost de orice surpriză, cu toată vitregia vremurilor.

O nouă misiune de Stat

— Colportajul cărții —

de Diacon IOSIF E. NAGHIU

Ușa se deschide și își face apariția în biroul nostru o figură venerabilă de preot din alte vremuri, înalt, cu barbă albă, cu potcap și cu părul lung. Bătrânul cu ochi albaștri și cu plete albe, încărunțite de ninsoarea anilor, e preotul Vasile Ionescu dela Biserica Pantelimon din Capitală. Lumea îl cunoaște din biblioteca „Mărgăritarele Lumii” — îngrijită de Sfinția Sa. Îmi spune, că a trimis câteva pachete de cărți la Episcopie și că ar dori să știe ce s'a întâmplat cu ele. Constatăm că, deși o broșură din „Mărgăritarele Lumii” costă numai 2 lei, nu s'a putut răspândi în popor. Părintele Vasile Ionescu nu se arată decepționat. Le cere și își exprimă convingerea că în 2—3 zile le va distribui în Oradea și jur. Mă surprindea naivitatea acestui bătrân. Cum să vândă cărți, dacă lumea nu vrea să le cumpere? Păr. Ionescu îmi spune, că are o metodă ingenioasă de a răspândi cărți bune. Se adresează sufletelor însetate după cuvântul înțelepciunii și le vorbește în așa fel, încât toți ascultătorii îi cumpără broșurile. Curios de metoda ingenioasă a Păr. V. Ionescu, prin care face un serviciu neprețuit bisericii și școlii, îl rog să mă ia cu Sf. Sa. Zis și făcut. După masă la orele 3 plec cu Părintele V. Ionescu la subcentrul premilitar școlar, întrunit pe terenul de instrucție de lângă „Cazarma Cetatea” din Oradea. Elevii și studenții făceau exerciții fizice după programul oficial al pregătirii premilitare. Comandantul anunță tinerețului conferința unui preot bucureștian. Dela început eram cât se poate de sceptic și cred că și ceilalți auditori mă aprobau. În vremurile de materialism feroce și de sensualism cras, cum să determini tinerețul pasionat pentru literatura frivolă, să cumpere cărți de ale Sfinților Părinți? Și iată că Păr. V. Ionescu i-a succes.

A vorbit simplu și curgător. Incepe într'un ton familiar, adresându-se cu cuvintele — „Copiii mei”. (Așa cum ni se adresa la Chișinău Păr. Gala Galaction). Arată că omul simte necesitatea de a cunoaște, de a ști cât mai multe lucruri. Îi place să citească cât mai mult. Din nefericire la sate nu se citește, iar la orașe se citește foarte multă literatură pornografică. Lumea combate literatura imorală, dar prin conferințele împotriva cărților imorale stărnim interesul cititorilor pentru asemenea cărți. La o librărie din Cluj se găseau 20 exemplare dintr'o carte pornografică. Nu le cumpăra nimeni. Într'o zi le vede un profesor de limba română. Speriat că elevii săi

le vor cumpăra, le spune a doua zi că opera respectivă e foarte rea și amenință cu pedepse mari pe aceia cari o vor cumpăra.

Ce se întâmplă? Chiar în după masa acelei zile au fost cumpărate toate cărțile de elevii clasei căreia i s'a interzis să o citească. Manifestațiunile împotriva scrierilor imorale stărnesc curiozitatea publicului.

Nu e suficient să spui lumii — să nu bei apă din izvorul A. Trebuie, cu necesitate, să arăți celor însetați un izvor cu apă bună. Nu e suficient să îndemni lumea să nu citească cărți rele, ci e necesar să dai amatorilor de literatură cărți bune. La București s'a întemeiat o editură care și-a propus să răspândiască în popor cărți bune. Biblioteca și-a ales un nume frumos — „Mărgăritarele Lumii” — în care se tipăresc părți alese din scrierile celor mai de seamă scriitori străini și români. Sunt pagini educative, cari contribuie la educația tineretului. S'au tipărit 40 de broșuri — scrise de Sf. Ioan Hrisostomul, Sf. Vasile cel Mare, Tolstoi, etc. iar dintre autorii români — Gala Galaction, P. Savin, Ion Agârbiceanu, Gheorghe Coșbuc, etc. Primele 30 sunt broșuri mici și se vând cu prețul derizoriu de 2 lei exemplarul. Numerile 31—40 formează un singur volum — romanul „Poliana” de Maria Parker, unul dintre cele mai reușite romane educative ale literaturii engleze.

Conferința Părintelui Vasile Ionescu a fost simplă, dar captivantă. A stărnit admirația publicului ascultător și îndată după conferință, au venit comandanții și premilitarii ca la pâinea caldă. I-au cumpărat aproape 1000 de broșuri...

Iată ce poate face un conferențiar care știe să atragă atențiunea și să miște inimile ascultătorilor!

Prin colportaj de felul acesta, răspândim cărți bune în toată țara.

„Mărgăritarele Lumii” — sunt pagini alese din cele mai remarcabile opere literare și pedagogice.

I. P. C. Sa Arhimandritul Iuliu Scriban a elogiât activitatea misionară a Păr. V. Ionescu. Creștinismul veacul al XX-a trebuie să facă misionarism prin cartea cea bună, prin opere de înaltă valoare etică, cu ajutorul cărora să se scoată din circulație cărțile rele. În marea operă de răspândire a cărții bune, Biserica are rol esențial. I. P. C. Sa Arhimandritul Dr. Iuliu Scriban a arătat într'un studiu publicat în volumul — „Biserica și problemele Sociale”

(București, 1933), că cele mai răspândite cărți românești sunt tipărite de biserică și colportate prin biserică. O editură din București a tipărit milioane de exemplare din cărțile de mistică populară. Heliade Rădulescu a găsit — Epistolia, Visul Maicii Domnului și alte opere de misticism popular, în cele mai ascunse văgăuni ale Carpaților.

La răspândirea cărților în masele largi ale poporului, contribuie în mare măsură felul de a fi al colportorilor. În vara anului 1939, eram echipier al Institutului de Cercetări Sociale din Cluj, în Munții Apuseni. Toți echipierii erau doctori, doctoranzi, licențiați, preocupați de problema culturalizării maselor populare. Intr-o zi vine în Sălciua de Jos un călugăraș simplu dela Maglavit și ne spune că voește să țină o conferință și să răspândească cărți despre Maglavit. Imi părea anahronică dorința aceluși om simplu și mă îndoiam de rezultatul conferințelor. Când atâția titrați nu pot capta bunăvoința poporului, cum va face mai mult un om simplu?

După masă chiamă cetățenii la școală, se urcă pe o masă și cu crucea în mână își începe cuvântarea. Face câteva cruci, rostește câteva cuvinte pioase și începe cu glas domol, în limbajul simplu al săteanului, să povestească ce s'a întâmplat la Maglavit. A vorbit vre-o 2 ore. A vândut vre-o 300 de broșuri, a determinat vre-o 10 cetățeni să meargă la 14 Sept. (Ziua Crucii) în pelerinaj la Mănăstirea Maglavit, a fost poftit la masă de un fruntaș și l-au rugat cu toții să mai vină pe la Sălciua.

Am admirat roadele minunate ale colportajului prin care se răspândesc în țară atâtea cărți bune.

„Mărgăritarele Lumii” sunt recomandabile prin valoarea lor educativă. Dl Onisifor Ghibu, profesor de pedagogie la Universitatea din Cluj, ne recomandă „Mărgăritarele Lumii”, ca opere cari contribuie la formarea caracterului. Ne pare nespuse de bine că Păr. Vasile Ionescu a tipărit și un roman religios. Din fericire tot zilele acestea s'a lansat și un alt roman religios — *Cei pierduți* — tradus de I. P. S. Sa Patriarhul Nicodim. Răspândind romane religioase, contribuim în mare măsură la îndepărtarea cărților rele și la formarea caracterului.

Ceea ce am spus până acum s'a referit la literatura religioasă. Dar nu poate fi vorba numai de niște pilde bine venite. În statul cel nou tot comerțul de librărie trebuie să ese din marasmul mercantilist în care se găsește. Din carte nu se poate face un mijloc de câștig, de multe ori ilicit. Ca multe alte ramuri de activitate în stat, colportajul cărții trebuie să devie o misiune de înaltă tensiune spirituală.

În statul cel nou ce se naște cartea nu se mai poate răspândi la întâmplare. Conducătorii trebuie să avizeze la mijloace practice, pentru ca să facă din carte vehiculul adevăratei renașteri naționale, vehiculul chemării la viață spirituală, atât a păturei conducătoare, cât și a maselor largi, la conștiința misionară și de sacrificiu pentru binele public, care stă la baza lumii noi care se naște. Și trebuie să știm că numai prin carte se poate ajunge la acest mare rezultat, căci după cum ne spune poetul Al. Vlahuță:

Ca 'n basme i a cuvântului putere.

El lumi aevea-ți face din păreri.

Proporția Evreilor în diferite State

de Dr. GH. FĂCĂOARU

Situația evreimii dela noi este în bună măsură cunoscută. Cu privire la proporția lor *exactă*, așteptăm datele Institutului Central de Statistică. Să vedem care este proporția lor în alte câteva state.

În Germania erau 550.000 în anul 1933. Raportați la totalul populației de 65 milioane de germani, evreii sunt în proporție de 0,9%. Ei se masează mai ales în orașele mari, în estul și sudul Germaniei. Proporția lor în Berlin este de 4,3%, în Hamburg 1,7%, în Hessa 1,5%, în provincia Hessen-Nassau 2,2%. În alte state:

Polonia	are 3,5 mil. sau 13%	Evrei în populația generală
Ungaria	500.000 „ 6,3%	„ „ „ „
Austria	350.000 „ 2,6%	„ „ „ „

Cehoslovacia	350.000 „ 2,6%	Evrei în populația generală
Olanda	115.000 „ 1,7%	„ „ „ „
Anglia	300.000 „ 0,7%	„ „ „ „

În unele orașe din estul Europei evreii sunt în proporție foarte mare: În Odesa sunt 44,4% evrei din totalul locuitorilor, în Vilna 43,2%, în Varșovia 32,5% și în Kovno 27%.

În Statele Unite evreii sunt în număr de 3,6 milioane sau în proporție de 3,1% în populația generală. Numai în New-York sunt 1,75 mil. Evrei: în fiecare grup de 3 locuitori avem 1 evreu. În America au drepturi cetățenești egale încă din 1776, de când cu „Declarația drepturilor omului”. (Amintim că în acea faimoasă constituție s'a pus principiul de la baza tuturor instituțiilor democratice,

după care, „oamenii se nasc *egali* și rămân *egali*”). Franța le acordă drepturi egale în 1790, iar Germania, în 1848. Practic însă, Evreii nu s'au bucurat de drepturi depline în Germania decât din 1918.

Cu începere din 1933, nu numai că li s'au retras drepturile cetățenești, dar au fost declarați ca alcătuind un corp etnic cu totul strein de națiunea germană.

Politica actualului regim a determinat între altele o scădere rapidă a studenților evrei. Pe când în anul 1932 numărul studenților evrei era de 3950, în 1933 numărul lor a scăzut la 1908, cu 48,30% mai puțini, iar în semestrul de iarnă 1933—1934 s'au înscris numai 154 de studenți la universitățile germane. Conform unui decret al ministerului instrucțiuni din 1934, nu vor mai fi admiși la examene academice, (diplome, licențe, doctorate), decât aceia dintre nearieni ai căror tați au luptat pentru Germania sau pentru aliații ei și acei cari descind dintr'un părinte arian și doi bunici arieni. Cu toată asprimea regimului, proporția evreilor în profesiunile liberale este încă ridicată.

La începutul anului 1933 erau 6488 de medici evrei dintr'un total de 50.000 de medici în toată Germania. Pe când în populația generală ei sunt în proporție de 10%, printre medici ei sunt în rate de 13%.

Din acest număr au emigrat vreo 578 (9%), iar un număr de 1667 (26%) a fost exclus din practică în instituțiile sanitare ale Asigurărilor Sociale (Kassenpraxis). Cu toată asprimea regimului, a rămas o proporție destul de mare de medici evrei în Asigurările Sociale. Din totalul medicilor în aceste instituții, 11,4% sunt evrei, în unele orașe sunt 26%, iar în Berlin 43%.

Dintre avocați, cam 10% sunt evrei. La sfârșitul anului 1933 erau 2900 avocați evrei din totalul de 18053, deci 16%. Berlin stă în fruntea orașelor cu 40% evrei. Urmează Frankfurt pe Main cu 33% și apoi celelalte orașe mari cu peste 20%.

In Austria. Proporția mare de evrei în marile orașe se vede din cifrele în cari evreii sunt reprezentați mai ales în liceele din Viena.

În gimnaziul academic din Viena din 468 elevi, 205 (44%) sunt evrei. În gimnaziul real din circumscripția I. din 572 elevi 261 (45%) sunt evrei. Din 753 elevi ai gimnaziului real din circ. II a, sunt evrei 578 (77%). Din 248 elevi

ai gimnaziului real din circ. IX. 142 (57%) sunt evrei.

In Ungaria. Cu cât un popor este mai puțin înarmat pentru a susține concurența vitală cu evreii, cu atât situația inegală favorizează pe aceștia. Evreii preponderează în toate profesiunile intelectuale și economice sau în domeniul muncii nemanuale într'o proporție cu atât mai mare, cu cât poporul-gazdă este mai puțin pregătit și mai puțin rezistent. Nu stăruim aici asupra influenței sociale și bi-etnice pe care o asemenea stare de lucruri o exercită asupra destinului poporului primitiv și ne mulțumim să dăm câteva cifre. În diferitele categorii profesionale proporția evreilor este de:

- 92% din totalul artiștilor,
- 98% „ „ directorilor de teatru,
- 80% „ „ profesorilor la academiile muzicale,
- 92% din totalul elevilor academiilor de muzică,
- 87% din totalul profesorilor din școlile particulare de muzică,
- 93% din totalul muzicanților de jazz,
- 99% „ „ componiștilor de jazz,
- 93% „ „ artiștilor de film,
- 93% „ „ proprietarilor și comercianților de filme.

In Letonia. În orașele Letoniei, industria se află în mâini evreiești în proporție de 24,4%. Întreprinderile întregului stat sunt în proporție de 20,2% în mâinile evreilor, în Riga 22,3%, iar în Letgot 39,3%.

Situația evreilor în România am analizat o în altă parte.

„Conștiința Română” din Satu-Mare. Am urmărit în totdeauna cu deosebită atenție activitatea tinerimii luptătoare de la Satu-Mare. Am fost neplăcut surprins că, într'un timp, nu ne mai sosea „Conștiința Română”, singurul organ de afirmare culturală și românească rămânând doar revista „Afirmarea”. Constatăm cu deosebită satisfacție că „Conștiința Română” trăește; dar înțelegem și cauzele pentru cari nu poate fi ceea ce ar trebui să fie. Dl. Const. Gh. Popescu în articolul: „Necesitatea unei destinderi spirituale românești” ridică un vâl de pe niște stări triste, pe cari nu știm când le vom vedea dispărând de pe plaiurile românești.

Blocul latin și renașterea națională

de ION COLFESCU-DELATURDA

Am vorbit cu alte ocazii despre forța determinantă a subconștientului individual și colectiv. Ne-am folosit de vorba lui Keyserling care ne spune: „Trebuie să procedăm prin evocarea inconștientului la conștiință, a ceea ce nu există decât în germene, la viața integrală”. Totul există în germene, înainte de a exista în plină expansiune; și totul există în spirit, înainte de a se întrupa în materie. *Mens agitat molem*. Cine nu trăiește în spirit nu poate avea deci busola vieții; înnoată în plin haos. Materia e moartă. Ea nu capătă o semnificație decât atunci când e străbătută de razele spiritului. Nu celce este înarmat cu inteligența, fie chiar și luminată de progresele realizate de știință, cunoaște drumul vieții, ci acela care este înarmat cu spiritul creator.

Inteligența e o viziune în materie; intuiția este o viziune în spiritul care o guvernează. Prima te poate rătați; cea din urmă te inițiază în scorpurile nepătrunse ale justiției imanente.

Aceste concepții aplicate la viața națională și internațională ne duc la constatări, în adevăr surprinzătoare, pentru cei neinițiați în tainele spiritualității creatoare.

Cu privire la viața noastră națională e suficient să evocăm o parte din suferințele românilor ardeleni. Conștiința celor ce le aplicau, cași a celor ce le sufereau, nu le arăta realitatea. De aci îngânfarea celor dintâi și umilința celor din urmă. Subconștientul însă, și al unora și al altora, își urma calea lui, pregătind ruina celor puternici și viitorul și gloria celor apăsați.

E un exemplu impresionant care ne arată că conștiința e un organ de suprafață, care ne poate indica o cale, pe când subconștientul ne conduce în cu totul altă direcție. Deaceea, numai cel ce se introduce în spiritualitatea lucrurilor le poate înțelege sensul și semnificația.

În viața internațională este același lucru. Un popor de viitor nu poate înota la suprafață. El trebuie să pătrundă în spiritualitatea evenimentelor, pentru ca să nu poată fi copleșit de ele, și să le poată guverna.

Când Societatea Națiunilor a aplicat sancțiuni Italiei, s'a urmărit păstrarea ordinii inter-

naționale stabilită prin tratate și salvarea prestigiului acestei instituțiuni. Acesta a fost conștientul. Subconștientul actorilor urmărea însă un scop, pe care conștiința lor nu l-a putut prinde în acele momente decisive în istoria Europei: se creaa axa Berlin Roma, forța formidabilă a Germaniei Mari; se puneau bazele războiului de azi; se pregătea terenul propice pentru lumea care se naște, pentru renașterea universală care bate la ușe.

Trebuie să pătrundem în adâncurile spirituale cari guvernează evenimentele. Fermentațiunea germano iudaică dela 1914—18 a produs bolșevismul, care încinge, prin efectele sale întregul glob. E un pericol planetar, și pericolul acesta fermentează în imediata noastră apropiere.

Dacă privim evenimentele cu ochii spiritului, ne dăm seama că salvarea neamului acestuia stă, înainte de toate, în spiritualizarea lui. Dar această spiritualizare nu este numai o vorbă goală. Ea necesită prefaceri adânci, cari implică voință fermă înăuntru și în afară și busolă proprie. S'a terminat cu fermentațiunile străine pe pământul nostru, cu stările de lucruri pe cari le-au lăsat barbarii cari s'au instalat altădată în văile roditoare ale Patriei. Nu putem fi instrumente pasive în mâinile altora, ci elemente active, făuritoare de istorie, forțe conștiente cari să stea eroic în fața oricărei adversități.

Scoatem din adâncuri coșciugele de piatră masivă, ruinele palatelor străvechi. Dar trebuie să ne dăm seama, că odată cu ele trebuie să scoatem din adâncuri și geniul care le a produs. În felul acesta ne vom crea idealurile vieții. Nu ne vom lăsa conduși de inteligență și de știință, ci vom fi animați și conduși de idealurile noastre proprii, de focul sacru al credinței invincibile, de spiritul creator, de propria noastră structură spirituală, de subconștientul nostru profund. Căci, nu aspectele exterioare importă, nu produsele factice ale unei conștiințe de suprafață, oricât de strălucite ar fi, ci viața însăși care, dacă nu este străbătută de firul roșu al spiritualității creatoare, poate să se stingă sub cele mai autentice aspecte ale progresului.

Ridicarea poporului la conștiința de sine însemnează mai presus de toate polarizarea geniului său propriu, spiritualizarea lui. Să smulgem preocupările mărunte din inima și anima românului. Nu poți face un popor de eroi, dacă nu i luminezi drumul vieții: Numai ceice fermentează, făuritorii de istorie, pot fi eroi.

Traian a ocupat Dacia, ca să creeze un bastion de apărare în contra barbarilor. Rolul istoric al Daciei Traiane acum începe. Insatalați pe crestele Carpaților, la gurile Dunării și în Munții Apuseni, România poate deveni un bastion inexpugnabil, contra tuturor acelor care s'ar nizuși să ne suprimă, să stea în calea misiunii istorice care ni s'a impus de subconștientul colectiv al rasei din care facem parte.

Spiritualitatea timpului prin care trecem cere mobilizarea popoarelor dela sud în spiritualitatea Romei. Toate popoarele dinprejurul Mediteranei, de orice origine etnică ar fi, în împrejurările prin cari trecem, nu se pot salva, decât făcând corp comun cu această spiritualitate. Noi suntem avangarda, suntem nucleul împrejurul căruia trebuie să se formeze, să se închege puterea de afirmare a geniului specific al rasei, la confiniile popoarelor cari tind a coborî dela Nord și dela Est, pentru a ataca la origine izvoarele de apă vie, cari au garantat până acum de mai bine de două mii de ani cultura și civilizația universală.

Blocul latin este singura salvare. Este singurul mijloc de a crea în jurul Mediteranei un cămin, care să le dea tuturor puterea de dezvoltare și siguranța zilei de mâine. Ordinea, disciplina, căldura și lumina, spiritualitatea creatoare care emană de la Roma eternă trebuie să le fie tuturor cheagul și suprema lor rațiune de a fi.

Au fost pe plaiurile noastre tot felul de barbari. Cei din occident au fost ținuți în loc de spiritualitatea latino-greacă. Cei ce au mișunat la Nord și la Nord Est au dat fizionomia lor statelor din aceste regiuni. Regiunile Rusești nu s'au bucurat nici de radierea occidentului. De aci toată rătăcirea de sus și de jos. Nu există decât un remediu în contra acestei stări haotice, în contra forțelor diabolice cari tind a submina lumea: *infiltrarea geniului latin și punerea lui în funcțiune pre-tudindenii unde pericolul se semnalează*. Iar în ce ne privește, e momentul suprem ca să devenim noi prin noi și pentru noi.

Ne putem da seama de puterea de fermentațiune a geniului latin, când comparăm pe barbarii intrați sub stăpânirea spiritualității occidentale, cu aceia cari au rămas streini, și când vedem ce am devenit noi înșine, striviți sub copita barbară și părăsiți de *Alma Mater* care ne-a dat ființa.

Populațiunile slave din Balcani și din Europa Centrală nu pot face excepțiune. E în interesul lor suprem de a face corp comun cu popoarele latine, cu spiritualitatea Romei. Ele nu se pot solidariza, în actualele împrejurări, cu Rusia, pentru că această solidarizare ar însemna moartea lor. Bolșevizarea le-ar desființa ca state și popoare și le-ar transforma în iloți ai barbariei nordice și ai iudaizmul abject.

Odată intrate în blocul latin, ele vor continua să se desvolte, în toată siguranța, sub influențele binefăcătoare cari au luat parte la nașterea lor, după ce geniul pământului în care au imigrat, a pus stăpânire pe ele. Blocul latin le va crea o ambianță spirituală, care le va forma cu timpul o nouă mentalitate, care va implica unirea „*In cuget și simțiri*” cu autorii lor spirituali de azi și de ieri.

Dar timpul nu este de pierdut. Momentul este hotărâtor pentru istoria lor și a noastră. Să nu așteptăm să se deștepte din letargia în care trăiesc slavii dela Nord. O renaștere a acestora ar implica solidarizarea tuturor slavilor în același ideal de rasă. Aceasta ar însemna spargerea blocului latin, izolarea noastră, prezența colosului dela Nord la Marea Adriatică, la Marea Egee, la Mediterana; distrugerea posibilităților de expansiune a popoarelor latine, cari poartă în sângele lor firul culturei și civilizațiunii universale, distrugerea acestei culturi, și întronarea pentru milenii a barbariei în aceste regiuni.

Iată, aici e marele rol al Italiei musoliniene. Ea, stăpânită de subconștientul care i-a asigurat gloria milenară, și având viziunea viitorului, va trebui să salveze încă odată omenirea dela prăpăd.

Dacă slavii dela Nord sunt mențiți să fermenteze o nouă civilizație, această fermentare trebuie să se facă sub egida Romei. Trebuie să provocăm evenimente cari să ducă geniul latin prin stepele rusești, până la Oceanul Pacific.

E timpul să ne trezim la realitate, să devenim noi înșine, să ne înarmăm cu geniul

specific al rasei, să devenim eroii făuritori ai noiei ere de renaștere universală. E timpul să ne convingem că rolul Romei va fi încă odată determinant la o mare cotitură a istoriei lumii; că, în haosul care stăpânește popoarele lumii, ea singură poate avea viziunea profetică a viitorului și mijloacele de înfăptuire a noiei ere de fecundare spirituală a globului.

Dacă ne vom trezi la viață, dacă geniul nostru specific va pune stăpânire pe noi, dacă

vom deveni primii pionieri ai blocului latin; vom juca un rol determinant în desfășurarea viitoarelor evenimente epocale și ne vom făuri, prin propriile noastre puteri, prin subconștientul nostru propriu, un strălucit viitor.

Reprezentăm forțe genuine, o cultură cu largi perspective, energii comprimate de secole; comori, pe cari suntem chemați să le salvăm și să le punem în valoare.

Spiritualitatea Neamului și Traducerile

de ITALICUS

Dl. Iosif Naghiu, harnicul nostru colaborator, a avut buna idee de a ne vorbi în prezentul număr despre „Colportajul cărții”. Concomitent cu acest articol, primim la redacție traducerea D-lor G. Făcăuaru și A. Petrinca, a cărții scrisă de amiralul Richard Byrd despre Polul Sud, în care numitul autor descrie peripecțiile explorării Polului în expediția ultimă condusă de autor în acest scop. Important la această traducere nu este traducerea ea însăși, care totuși nu lasă nimic de dorit, și nici atât utilitatea cărții traduse, cât sunt mai ales importante mobilele cari au împins pe autorii traducerii la acțiune.

Renașterea Națională, dacă e să și producă roadele ei, atunci se impune o totală înnoire, în toate ramurile de activitate și chiar în viața particulară, condiționată de înnoirea totală a individului însuși în toate resorturile interioare cari îl conduc la acțiune și-i animează întreaga ființă spirituală. Până acum am avut traduceri, cași colportaj al cărții, guvernate ambele, de mobilele obișnuite cari ne conduc la acțiune și cari se pot rezuma într'un cuvânt: *interesul*, interesul individual sau de gașcă. Statul renăscut pretinde însă ca principalul resort de viață al individului să fie interesul public; pretinde ca individul să fie o simplă celulă, să dispară în idealurile cari animează colectivitatea, rezumate în cuvintele magice: *Patrie și Neam*.

În virtutea acestei concepții, nu se mai poate tolera colportajul cărților în mâna străini-

lor de neam și de țară sau în mâna indivizilor cari nu au nimic comun cu aceste entități spirituale, cari nu urmăresc decât interesul lor egoist. Și cu atât mai puțin nu se mai poate tolera, în noua concepție de stat și națională, ca traduceri din autorii străini să se facă la întâmplare, conduse de interese trecătoare, mercantile. Și în colportajul cărții și în traduceri din limbi străine, se impune să fie o normă bine determinată care să ne dea bune traduceri și mai ales să garanteze selecționarea operelor celor mai necesare scopurilor pe cari le urmărește națiunea și țara, idealurilor noastre animatoare.

Dacă individul este înnoit în raport cu noile concepții de viață publică și privată, nici nu e nevoie de reglementări de stat, pentru ca să putem avea și un bun colportaj și bune traduceri.

Traducerea ce ne stă în față se rezumă în descrierea făcută, într'o impecabilă limbă românească, a explorării Polului Sud, de către amiralul Richard Byrd. Puternica echipă, care a făcut această explorare în cursul ultimilor ani, era înarmată cu toate armele științei, dar mai ales, cu spiritul eroic al celor ce înțeleg să trăiască și să moară pentru idealul lor, pentru opera ce voesc să îndeplinească, pentru binele omenirii. În adevăr firul roșu, care străbate întreaga lucrare „Polul Sud”, este eroismul.

Autorii traducerii au fost impresionați de acest eroism și au vrut să îl dea drept pildă de

imitat generațiilor cari se ridică, odată și cu noi cunoștințe folositoare cu privire la niște regiuni inospitaliere, cari nu au fost încă străbătute până în prezent de picior omenesc.

Dar să ascultăm pe Dl. G. Făcăoaru în expunerea de motive :

„Mărturisesc că, traducând această carte, am trăit și eu acele zile pline de emoții și de bucurie, pe care le-a avut amiralul și tovarășii săi în lungul drum ce l-au străbătut dela Boston până la Polul Sud și înapoi. Este o carte plină de învățăminte pentru tineret, care are ocazia să cunoască : un om și o acțiune, întru atingerea unui ideal. Perseverența, meticulozitatea, grija și spiritul de jertfă puse în slujba unei idei, a unui gând, a unui țel de împlinit, sunt liniile covârșitoare ale sufletului conducătorului expediției. Amiralul Byrd a fost tot timpul expediției un animator, un om al datoriei, copleșit de gândul sacrificiului pentru atingerea scopului propus. Sufletul lui cald, blând și plin de bunătate înțelegătoare, cât și puterea exemplului dat, au fost punctul de sprijin al echipajului și al exploratorilor în cele mai grele împrejurări”.

„In cartea de față, Byrd ne apare omul superior în adevăratul înțeles al cuvântului : obiectiv, generos, măsurat în gest, vorbă și faptă, stăruitor și plin de curaj. Personalitatea lui a fost cea mai puternică cheazășie pentru reușita expediției, cu rezultate atât de frumoase în domeniul descoperirilor geografice și științifice”.

„Să câștigi o bătălie cu natura la Polul Sud, fără sacrificiul vreunei vieți omenesti, aceasta este mare lucru, fiind seamă de acțiunile întreprinse în cursul celor aproape 400 de zile. Au fost de sigur și multe lipsuri ; dar ceea ce nu le-a lipsit niciun moment a fost răbdarea și perseverarea !”

Și o pildă măreață de abnegație și eroism :

„Dacă Ulise a fost un personaj legendar, creat de imaginația aprinsă a eroismului înflăcărat de biruința Grecilor în războiul troian, Odiseea lui Byrd la Polul Sud a fost adevărată, petrecută în timpul lunilor de primăvară și vară ale anului 1934. În timp ce ai lui, soția și copiii, priveau în fiecare zi apusul și răsăritul soarelui care devenea tot mai viu, mai călduros și mai strălucitor, făcând să dispară ultimele colțuri de zăpadă de pe crestele munților, de sub cari apăreau veseli ghiociei și trandafirii de munte, el își încorda ultimele puteri pentru a învăța manivela aparatului T. F. F., prin care menținea legătura cu Mica Americă sfârșindu-se să răspundă la toate întrebările iscoditoare, pentru a nu lăsa nici o umbră de îndoială asupra stării sale. Și numai la urmă, când puterile i se sleiseră, când nu mai putea produce curentul necesar aparatului T. F. F., prin învățare, și când totul se apropia de sfârșit, a dat ordin „să nu se mai intereseze de el”, fapt care a făcut pe cei din Mica Americă să înțeleagă

tragedia mută, care se petrecea acolo departe sub ghiață, în coliba lui Byrd...”

„In zorii nopții polare, camarazii lui s’au avântat cu cel mai mare curaj spre Sud, ca să-l scape dela o moarte sigură prin intoxicare cu gazul dela lampa de încălzit, defectată. Aceasta a fost o nouă odisee, în care spiritul de camaraderie s’a verificat cu prisosință. Cei plecați cu tractorul, după trei încercări nereușite, a patra oară abia au putut răzbate până la el, ducând odată cu ei, primele licăriri de revărsat de ziuă polară”.

Tăria de caracter a amiralului Byrd este caracterizată în următorul pasagiu :

„Amiralul Byrd este primul om care a petrecut întreaga noapte lungă, sub cerul înstelat al Polului Sud, singur, fără nici o altă viețuitoare, decât propriul său suflet, întreținut de amintirile calde ale căminului său îndepărtat și de bătăile ritmice ale inimii sale și ale ceasului, care i măsurau... viața !”

„Curajul și perseverarea lui Cristofor Columb au dus la descoperirea Americii ; suferințele lui, dela cele mai infame acuzații și intrigi, chiar și din partea acelor cari s’au ridicat pe propriile lui sacrificii, mergând până la a l pune în lanțuri, i-au dat nimbul nemuririi, nu numai în fața materialismului american, ci în fața lumii întregi”.

„Toți marii reformatori și oamenii de știință, începând cu Fiul Omului și terminând cu sublimul sacrificiu din zilele noastre, dovedesc adevărul etern, că : „Istoria nu cunoaște încă să fi triumfat vre’o idee pentru care nu s’a suferit în deajuns”. Un sacrificat a zilelor noastre, aflat în slujba idealului patriei sale, spune : „să suferi pentru altul în tăcere, iată sensul măreției. Nu-i nimic mai sublim decât o cruce de pe care să contempli lumea”.

Mai reproducem următorul pasagiu din introducere, care rezumă totul :

„Tineretului nostru, cu deosebire, i se adresează această traducere, din care el va putea culege multe învățături, în ceea ce privește : munca, perseverarea, curajul, spiritul de camaraderie și solidaritate. Cândva, poate că din legiunile de tineri cari vor citi această carte, se vor găsi și la noi câteva exemplare ca să înplănte tricolorul național pe crestele cele mai înalte ale curajului și bărbăției universale”.

Iată ce însemnează a face traduceri bune și un folositor colportaj al cărții. Să stăm un moment și să ne gândim : ce ar fi de țara și neamul acesta, dacă cei ce scriu, ceice vorbesc, ceice conduc, ceice cresc generațiile de mâine, ar fi mai puțin înarmați cu inteligență și știința de împrumut și mai mult animați de spiritul creator, de eroismul spiritual, singurul care ne dă măsura valorii unui popor, și i asigură un loc sub soare.

CRONICI

Necroloage

24 Ianuarie

Victor Deleu

Încă un luptător ardelean pentru libertate ne-a părăsit. Pentru noi numele lui Victor Deleu este legat de activitatea și elanul patriotic al românilor ardeleni și bănățeni prizonieri în Rusia în timpul marelui război. Cei cari au trăit acele timpuri își amintesc de entuziasmul indescriptibil pe care l-a stârnit apariția voluntarilor ardeleni în Iași, în timpurile cele mai critice pe cari le-au trăit oastea și poporul român în Moldova refugiului, a tuturor lipsurilor și a tuturor suferințelor, însă și a gloriilor nemuritoare câștigate de eroismul fără pereche al ostașului român dela Mărăști și Mărășești. În preziua acestor glorii și în toiul suferințelor noastre, voluntarii ardeleni în piața Iașilor depuneau jurământul de credință Regelui Ferdinand I, logodindu-se cu moartea sau cu victoria deplină. Acest act istoric a galvanizat inimile și a fost o poliță trasă asupra unirii definitive a țărilor românești.

În toată această epopee a voluntarilor români ardeleni, numele lui Victor Deleu a strălucit pe primul plan. Dacă nu ar fi fost decât acest epizod în viața defunctului și ar fi fost suficient ca să i se asigure gloria și dreptul la recunoștința neamului său. Ii prezentăm omagiul nostru de dincolo de mormânt.

Nicolae Drăgan

Odată cu sfârșitul anului 1939, a plecat dintre noi cunoscuta figură clujană, Nicolae Drăgan, profesor la Universitatea din Cluj și fost primar al acestui municipiu.

Profesor dinstins, om drept în toată puterea cuvântului, suflet nobil; pierderea sa prematură a lăsat regrete adânci în inimile tuturor acelor cari l-au cunoscut. Cu adâncă durere suntem nevoiți să-i încreștăm dispariția neașteptată.

Grigore Trancu-Iași

La București s'a stins din viață cunoscuta figură din viața publică a țării, Grigore Trancu-Iași. Om politic în primele rânduri, figura lui se leagă de înființarea Ministerului Muncii, al cărui organizator și prim titular a fost în guvernul prezidat de răposatul general Averescu. Dispariția lui lasă un gol simțit în lumea celor cari se agită la suprafață.

Unirea Principatelor Române la 24 Ianuarie 1859, are o însemnătate simbolică tot mai mare, pe măsură ce trece vremea. Astăzi, deși mari pericole ne pândesc, trebuie să fim cu toată încrederea în steaua care ne călăuzește. Aruncând privirile înapoi, la drumul parcurs dela 1859 și până astăzi, constatăm că, cu vicisitudinile prin cari am trecut și lipsurile de cari am suferit, am ajuns, în interval mai mic de o sută de ani, dela un principat vasal deabia înfiripat, la România de azi, încheată în granițele ei naturale. Dacă privim la exterior, drumul este uriaș și ne poate umplea sufletul de mândrie.

Dar mai este un motiv care ne dă dreptul, cu ocazia serbării unirii, să privim cu încredere în viitor, cu toate pericolele cari ne pândesc: este ridicarea poporului la conștiința de stăpân, de element activ făuritor de stat; este ridicarea întregului popor român din letargia în care îl aruncase secolele de suferință.

Sunt trei momente revoluționare cari au tins a ridica acest popor la conștiința de sine și a-i da rolul ce i se cuvine în lume: revoluția lui Tudor Vladimirescu; aceea a lui Cuza-Vodă cu secularizarea moșiilor, mănăstirilor și înpropretărirea țăranilor și aceea a lui Carol al II-lea, cu constituția din Februarie 1939. O privire retrospectivă e suficientă pentru a ne arăta progresiva afirmare a neamului românesc, trecut prin aceste trei prefaceri din viața lui.

Ultima revoluție, aceea care astăzi e în plină desfășurare, ne dă dreptul să sperăm că, după cum am câștigat războiul pentru întregirea neamului, îl vom câștiga și pe acela al renașterii totale, al ridicării masei românești la binefacerile culturii și civilizației, la posesiunea bogățiilor țării și la conducerea efectivă de stat.

Infăptuiri românești

Academia Română

**acordă societății „Leagănul Sfânta Ecaterina”
premiul Mavrogheni**

Acordarea premiului Mavrogheni este îngrădită în prevederi foarte stricte, ceea ce dă o semnificație de o înaltă valoare etică alegerii care s'a făcut, și atrage luarea aminte asupra activității socotită ca fiind vrednică să primească o atare recompensă.

Intr'adevăr Leagănul Sf. Ecaterina este o pildă a felului cum se îmbină, pe terenul asistenței, milosțivenia particulară cu ocrotirea Statului. Societatea a fost întemeiată în anul 1897 de două doamne, harnice gospodine, Ecaterina Cantacuzino și Irina Ghica, cu scopul de a combate mortalitatea infantilă, începându-se cu înființarea unui adăpost pentru copiii sugaci, găsiți, părăsiți sau făcând parte din familiile cele mai nevoiașe. Cu patronajul prețios al Reginei Elisabeta, cu ajutorul unui grup de doamne și al carității particulare. Leagănul și-a clădit primul pavilion cu o capacitate de 30 paturi (sau mai bine zis 30 leagăne) pe un teren dăruit de Stat, la șoseaua Kisselef. Dintru început, un spirit de largă înțelegere, a dat posibilitatea mamei abandonată să găsească, pe lângă azilul desmoșteniților societății, un adăpost și un prilej de muncă cinstită și folositoare.

Astăzi Leagănul Sf. Ecaterina, pus sub înaltul patronaj al M. S. Regelui, colaborează cu Ministerul Sănătății, cu Eforia Spitalelor civile și Primăria Municipiului, la întreținerea celor 2.000 de copii, pe cari îi ocrotește. Pavilioanele sale sistematice, cu o capacitate de 400 paturi și o grădiniță de copii, constituie, lângă Arcul de Triumf, o așezare la înălțimea celor mai perfecționate instituții similare din străinătate. De altminteri, administratoarea-delegată a Societății, Dna Ecaterina Caradja, menține un contact foarte interesant cu marile fundații filantropice internaționale, și renumele Leagănului, ca instituție românească de puericultură și de ajutor social, este mult apreciat peste hotare.

Ne propunem a ne ocupa mai pe larg într'un articol viitor de această instituție, după cum ne-am ocupat de similarele sale de la Turnu-Roșu și Orlat.

Cărți

Dumitru Stăniloae: „**Ortodoxie și Românism**“. Tip. Arhiecezană, Sibiu, 1939. Activitatea Părintelui Stăniloae este demnă de toată lauda. Am mai avut ocazia să o relevăm în coloanele acestei reviste. Coloanele „Telegrafului Român“ sunt o dovadă vie despre vrednicia aceluia căruia, în calitate de rector al Academiei Teologice din Sibiu, îi este incredințată creșterea viitorilor clerici ai bisericii noastre naționale.

De astădată ne găsim în fața unei lucrări de proporții (400 pag.), scrisă cu o meticuloasă grijă de adevăr și doctrină, cu privire la Ortodoxie și Românism.

Am avut ocazia să ne plângem în contra rutinei care domnește în biserică. Am spus chiar cuvântul grav: biserica este absentă din viața națiunii. Și am înțeles prin aceasta *absență* faptul că, biserica nu

ia parte la marile evenimente sociale, ca factor viu determinant. De astă dată avem satisfacția de a sta de vorbă, prin lucrarea amintită, cu un doctinar care, din situația de răspundere pe care o are, stă dărz în fața problemelor sociale și naționale, în raport cu ortodoxia a cărei propovăduitor se găsește a fi prin calitatea sa oficială, ca și prin structura intimă a sufletului său.

Iată subiectele tratate: Ortodoxie și Naționalism; Scurtă interpretare teologică a națiunii; Creștinism și națiune; Ortodoxie și Românism; Ortodoxie și Latinitate; Naționalismul sub aspect moral; Incercare despre teofanie; Cele două împărății; Gânduri despre problema răului; Dumnezeu în istorie; Cuvântul și mistica iubirii; Din mormânt viață; Invierea Domnului și importanța ei universală.

Nu putem intra în analiza fondului ideilor dezvoltate. Ar fi să trecem peste cadrele reduse ale revistei. Nici în nota de polemică pe care o au anumite părți ale lucrării nu putem intra, ea depășind linia noastră de conduită. Pentru a evidenția totuși nota dominantă a întregii lucrări, reproducem din capitolul „Ortodoxie și Latinitate“:

„Cu ocazia congresului FOR-ului dela Tg.-Mureș (27 Nov. 1938), dl. Sextil Pușcariu a rostit una din acele cuvântări de clasică limpeditate și de justă și adâncă viziune, cu cari ne-a obișnuit și ne-a cucerit dsa. la toate congresele anuale ale FOR-ului. Reluând ideea dsale scumpă, că poporul nostru înfățișează o sinteză între latinitate și ortodoxie, care dă sufletului românesc o originalitate și un farmec unic, de astădată a pus în lumină valoarea acestei providențiale urziri a românismului și prin necesitatea simțită mai ales în timpurile noastre, ca fiecare neam să se prezinte ca o notă diferențiată în melodia spiritualității umane: „*Ceea ce crește valoarea noastră în ochii străinătății, nu sunt azi formele exterioare ale unei civilizații importate în măsură mai mare decât o putem asimila, ci ceea ce ne diferențiază de oricare alt popor din lume, aportul de originalitate cu care intrăm în concertul popoarelor civilizate... Ortodoxia noastră este astăzi cel mai sigur criteriu de diferențiere, căci noi suntem în lume singurul popor latin de credință ortodoxă. Această împerechere fericită de sânge latin cu aleele însușiri sufletești, venite dela Răsărit, ne dau acel complex de mari și originale calități, cari ridică valoarea rasei noastre*“.

Recomandăm cititorilor noștri această substanțială lucrare a părintelui Dumitru Stăniloae, cu nădejdea că va produce un reviriment în spirite și va găsi imitatori în rândurile aceluia a căror misiune este de a ține sus stindardul religiunii strămoșești.

—o—

Canonicul I. Georgescu: „**Une Enquête Sur l'Union des Eglises En Roumanie**“, cu o scrisoare prefață de Dl. Gabriel Hanotaux, membru al Academiei Franceze și fost ministru al afacerilor

străine din Franța și cu introducerea scrisă de P. M. Th. Disdier, dr. în științe ecleziastice orientale. Cartea cuprinde o serie de răspunsuri ale diferiților oameni reprezentativi ai țării, traduse în limba franceză pentru streini, privitoare la anumite întrebări pe care autorul le-a pus relativ la problema unirii bisericilor. Răspunsurile, luate din diferite cercuri sociale și reproduse pe 132 de pg. format mare, ne dau o icoană fidelă asupra gândurilor sferelor noastre intelectuale cu privire la această unire.

Cu privire la chestiunile ce pune în cauză părintele canonic Ion Georgescu dela Oradea, reproducem concluziile cunoscutului prof. Simeon Mehedintzi, elocvente prin justetea lor:

„Locuitorii Carpaților, moștenitori a înaltei spiritualități a dacilor nemuritori, s'au simțit aproape de doctrina lui Isus, înainte chiar de a fi cunoscut doctrina Evangheliei. Astfel, ori cari ar fi păcatele sale, poporul român n'are pe conștiință răboaiele religioase sau alte orori petrecute în alte țări în numele însăș al bisericii lui Christos. Creștinismul nostru căzut în desuetudine, oricât de modeste sunt manifestațiile sale culturale, este mai aproape de învățământul apostolilor, decât acela pe care l-a pus în cinstă în marile centre politice, unde formele date cultului și gândirii teologice au trecut mai departe și adesea chiar au desfigurat doctrina Mântuitorului.

Astfel deci românii ar comite o gravă greșeală, dacă și-ar arunca ochii către orient sau către occident, în loc de a se întoarce către singurul obiect în adevăr important: Învățătura lui Isus.

Urmările culturale, sociale și religioase ale unirii ar fi așa de mari, atât de evidente, încât este inutil de a ne opri asupra lor. Prin unirea tuturor românilor într-o singură biserică, nenumărate mizerii și vulgarități ar dispărea din orizontul cotidian. Intrigile confesionale, sub cari se ascund atâtea interese personale, ar fi extirpate, am putea să ne ocupăm de trebuințele zilei de mâine cari sunt enorme și ar putea să amenințe existența însăș a poporului nostru.

Cari sunt acum obstacolele unirii? Miopia omenească. Vreau să spun această lipsă de inteligență, de comprehensiune, a persoanei lui Isus, pe care mulți nu o mai văd, orbiti cum sunt de politica clericală. Este de temut că creștinii secolelor viitoare să vadă zizaniile noastre cu acelaș ochiu cu care considerăm, noi înșiși, pe fariseii cari au crucificat pe Isus, pentru singura satisfacție a intereselor lor sociale și politice“.

Răspunsul Dlui prof. Simion Mehedintzi ridică chestiunea la nivelul superior la care ar trebui să planeze. Aceeaș este și părerea noastră, expusă, pe cale incidentală, în lucrarea „Spirit și Materie“. Luptele confesionale ne repugnă. Unirea bisericilor este în adevăr o gravă chestiune. Dar ea trebuie să se rezolve pe un plan superior. Noi laicii putem avea o dorință sau alta; nu putem avea în considerare decât necesitatea mântuirii neamului acestuia, prin spiritualizarea lui, care nu se poate face fără

Biserică. Terenul pentru unirea Bisericilor va fi copt numai atunci, când clericii vor trăi în adevăr în carnea și sângele lui Christ. Numai în ziua când creștinismul va străluci cu lumina și căldura sa dumnezească, se va ridica vâlul depe ochii acelor cari întrețin, după expresia Dlui Prof. Mehedintzi, zizaniile în biserica lui Isus.

Atunci se va putea pune în mod obiectiv chestiunea, dacă neamul nostru trebuie să meargă pe o cale sau pe alta. Timpul însă ne presează impetuos și rămânerea noastră în regiunile inferioare ale materiei ne expune la pericole de moarte.

Reviste

„Gândirea“, Nr. 1 Ianuarie 1940, Din remarcabilele articole desprindem „Modul Teandric“ — Primul capitol din cartea „Nostalgia Paradisului“, sub tipar, de Nichifor Crainic. Pentru caracterizare reproducem primul pasagiū:

„Creștinismul e a doua creație a lumii, adică refacerea ei în har prin jertfa pe cruce a Mântuitorului. Ce e lumea în sine, de unde vine și încotro merge nu vom ști niciodată, dacă nu vom primi descoperirea dăruită prin Isus Hristos. Nici religiile și concepțiile filosofice din afară de sfera creștină, nici teoriile științei moderne, n'au putut clădi vreo explicație integrală despre originea și rostul lumii, universal acceptabilă ca viziune creștină, care așează cosmosul în raport de creație față de Dumnezeu și ni-l înfățișează ca o desfășurare de forme concrete ale gândirii divine, ce umplu cu măreția lor timpul și spațiul. Delimitată între cauzalitate și finalitate, lumea spânzură de cugetarea lui Dumnezeu, care o cuprinde precum un artist își cuprinde propria operă“.

—o—

„Vatra“, foaia fundației culturale regale „Principele Carol“ și a Ținutului Olț, de sfârșit de an (Dec. 1939, An. V) ne aduce un material bogat și deosebit de interesant.

Reproducem din „Spovedanie la un început de an nou“ de Dl. C. Ș. Făgețel:

„N'am avut norocul să putem însemna aici, pentru noi și pentru viitorime, complecta desfășurare a unei munci, în care stăteau așezate toate problemele vizionarilor, a căror minte și al căror suflet s'a zbatut pentru neamul românesc, căci, în cuprinsul legii gândită și izvorită din mintea și din iubirea profundă pentru țărănime, a Regelui Țării, stăteau așezate toate mijloacele, prin care satul românesc trebuia să capete dezrobirea sa“.

Tot atât de sugestiv este, mai ales pentru momentele actuale, continuarea articolului Dlui Ion Donat: „Istoria Românească și Cărturarii Satelor“. În nr. amintit se evoacă operele romane pe pământul străvechiu al Patriei.

—o—

Redactor responsabil: ION COLFESCU.

Și o scrisoare a Dlui farmacist Manoliu din aceeaș cetate a exilului lui Ovidiu:

„Recitesc Revista DV Sept.-Decem. 1939.

Nu pot să nu Vă trimit câteva cuvinte de înălțare, DVoastră și tuturor acelor cari contribuiți cu luminile DVoastră la conducerea și redactarea acestei Reviste, care pe drept cuvânt și demn își poartă emblema „România Eroică”.

Prezența articole, cari prin fondul lor, actualitatea lor, felul de expunere, îți ține mintea într-o plăcută încordare.

Văpaia ce țâșnește din ele te exaltă, căldura ce emană îți stoarce lacrimi. Este o Revistă sănătoasă. Articolul „Unificarea Romană a Bisericii Românești” este de o importanță covârșitoare și nu trebuie să așteptăm alte timpuri, cum arătați.

Dacă nu s'a putut face la Alba-Iulia în 1918, acum se poate face.

Acesta este timpul.

Este o crimă, ce se comite cu Sufletul acestui Popor, atât de strâns ca unitate națională, dar împărțit în două pe chestie Bisericească.

Au dispărut împrejurările, au dispărut vicisitudinile timpurilor, cari ne obligau la capitulații către Biserica orientală.

Bizanțul, Patriarhatul de Constantinopol, Pravoslavnicia Rusiei nu mai sunt.

Balastul partidelor noastre politice iarăș nu mai este.

Suntem singurii Neolatini cu forma bisericească orientală.

Când totul s'a schimbat, când interese superioare de neam o cer, pentru ce ziua de mâine să nu ne găsească alături de Roma?

Și din propria noastră inițiativă?

Marea multime cere, înțelegere deplină între Înălții Prelați Conducători ai acestor două Biserici. Acesta este semnul că timpul a sosit.

Frumos este ca inițiativa să pornească dela căpeteniei, și poporul îi urmează.

A dat Bunul Dumnezeu să avem Un Rege Mare.

Numai să-i vadă pe acești Prelați că vin astfel uniți la El și cer aceasta și fiți siguri că Înaltul Său răspuns va fi, că, de mult îi așteaptă.

Acum ori nici odată...”

—o—

A reapărut „Sfarmă Piatră”. Dl. Al. Gregorian a avut grije ca să facă publicului, pentru anul care a început, acest prețios cadou. Deși numărul nu ne-a fost trimis, un afiș trădându-i prezența, ne-a dat plăcuta ocazie de a-l cerceta în amănunt ca pe un vechi prieten, pe care nu l-am văzut de timp îndelungat.

Numărul ce ne-am procurat (Nr. 6 din 28/I—940), apărut în aceleași condiții tehnice ireproșabile, dedică prima și ultima pagină artei chineze. Restul este inspirat de acelaș dinamism românesc, care i-a făcut gloria de totdeauna.

Era necesară această reapariție. Organele de genul lui „Sfarmă-piatră” ar trebui să pătrundă în toată structura socială.

Am fost cei dintâi să-i regretăm încetarea apariției și suntem cei dintâi să ne bucurăm de reluarea locului de luptător pe parapete, a acestui „săptămânal de luptă și doctrină românească”, mai ales în

momentele grele prin cari trecem, cari cer mobilizarea tuturor cunoștințelor trezite la viață națională.

—o—

Am mai primit la redacție:

„Notariatul Public” Nr. 1 an. IV, Ianuarie 1940, între altele, continuă studiul Dlui Dr. Victor Andruș: „Notariatul public din provinciile unite și unificarea legislativă”. O dare de seamă despre ultimele broșuri ale eminentului nostru colaborator, Dr. Ilie Dăianu, publică Dl I. T. Cosma, scoțind în evidență valoarea lor pentru „Renașterea Națională”.

—o—

„Căminul”, anul XV Nr. 12 ne aduce colaborarea cunoscutului luptător în ogorul Domnului, Pr. Teodor Jordache: „Didacticism creștin” și pildele de înalte virtuți creștine din articolul Pr. Lucs Gheorghiu din articolul: „Ion-Maria Vianney”.

—o—

„Școala Romanatului”, an. II Nr. 9—10 Noiembrie-Decembrie 1939, revista asociației învățătorilor și învățătoarelor din Jud. Romanat ne aduce articole de specialitate și un colorit local al activității învățătoarești.

—o—

„Gazeta Cărților” Nr. 7—8, din 15—30 Noiembrie 1939, publică un interesat articol: „Din legăturile lui Timoteiu Cipariu cu tinerimea universitară din Viena”, sub iscălitura Dlui Prof. Ștefan Manciulea, Dir. Liceului de băieți din Blaj.

—o—

„Vocea Târnavelor”, organ de propagandă națională și culturală, de sub direcția Dlui George Togan, pășeste sub formă nouă, la un nou destin. Este vechia „Gazeta Mediașului”, care prin numele cel nou ce și-a adaptat, urmărește o largire a bazelor sale de activitate. Am urmărit „Gazeta Mediașului” și cunoaștem și pe energicul ei inițiator și director. Nu ne îndoim că, sub noua înfățișare, va realiza noi progrese pentru promovarea națională și culturală a românismului de pe Târnavă.

Pentru a ușura plata abonamentului, alăturăm un cec de vărsământ, pe care Dnii abonați în restanță sunt rugați a-l completa cu suma ce plătesc, — fie că au primit sau nu, avizul de plată — și a-l preda la oricare oficiu poștal.

Predarea foaiei de vărsământ la oficiul poștal servește și de chitanță liberatorie pentru suma vărsată. În partea rezervată pentru corespondență ne puteți da recomandările ce veți crede de cuviință.

Petrol Egger

oprește mătreața
și căderea
părului

La 15 și 18 Februarie

TRAGERILE FINALE

Loteriei a 21 Tranșa 7-a^{ale} și a 8-a

3 câștiguri de câte 3 Milioane
13 " " " lei 1.000.000

Fiecare sfert de loz Lei 200,
chiar dacă n'ați jucat la
tranșele anterioare

LOTERIA DE STAT

Haine de piele ofițerești. Mare echipament.

Rucksack-uri. Bocanci de munte și turism

Calitate superioară; modele noi
găsiți eftin la depozitele de vânzare
ale fabricilor

D. MOCIORNIȚA

din București, Cluj, Brașov, Ploiești, etc.

Atențiune!

Atențiune!

Pentru întreținerea încălțămintei și lustru frumos
cereți pretutindeni **Crema — Ceara — Unsori — Mociornița**

Produse garantate

Produse garantate